

MENDELOVA UNIVERZITA V BRNĚ

Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií

**Vliv Oficiální zahraniční spolupráce na ekonomický a demografický vývoj
Rwandy**

Bakalářská práce

Autor: Nicol Janečková

Vedoucí práce: Ing. Zbyšek Korecki, Ph.D.

Brno 2015

Abstrakt

Cílem bakalářské práce je analyzovat vliv Oficiální zahraniční spolupráce na demografický a ekonomický vývoj se zaměřením na analýzu vybraných ukazatelů. Dále je analyzován proces národního usmíření a jeho vliv na ekonomický a demografický vývoj Rwandy. V teoretické části je vymezena definice Oficiální rozvojové spolupráce, postkonfliktní rekonstrukce a stěžejní pojmy pro ekonomickou a demografickou analýzu. Analytická část se věnuje analýze vývoje ekonomiky, demografie a Oficiální zahraniční spolupráce a následného vlivu Oficiální zahraniční spolupráce a procesu národního usmíření na ekonomický a demografický rozvoj. V závěrečné návrhové části jsou navrženy možné návrhy a řešení, které by zajistily lepší a dostatečný vývoj Rwandy.

Klíčová slova

Rwanda, ODA, ekonomický vývoj, demografický vývoj, proces národního usmíření

Abstract

The aim of the theses is to analyse the influence of the Official development assistance on the demographic and economic development with bending on analysis on picked indicators. Furthermore is analyse the national reconciliation process and it's influence on economic and demographic development of Rwanda. In the theoretical part is defined the Official development assistance, postconflict reconstruction and the main terms for the economic and demographic analysis. The analytical part is devoted to the analysis development of the economy, demography and Official development assistance and the consequent impact of Official development assistance and national reconciliation process on the economic and demographic development. The final proposal part contains possible solutions and proposals, which could ensure better and adequate development of Rwanda.

Keywords

Rwanda, ODA, economics development, demographic development, national reconciliation process

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci „*Vliv Oficiální zahraniční spolupráce na ekonomický a demografický vývoj ve Rwandě*“ vypracovala samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací. Jsem si vědoma, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona. Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne:

.....
podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu mé bakalářské práce, Ing. Zbyškovi Koreckimu, Ph.D., za poskytování cenných rad, podnětných připomínek a za čas, který mi věnoval.

Seznam použitých zkratk

AIDS	Syndrom získaného selhání imunity (<i>Acquired Immune Deficiency Syndrome</i>)
CDC	Centra pro kontrolu nemocí a prevence (<i>Centers for Disease Control and Prevention</i>)
CPI	Index spotřebitelských cen (<i>Consumer Price Index</i>)
DAC	Výbor pro rozvojovou spolupráci (<i>Development Assistance Committee</i>)
DPH	Daň z přidané hodnoty
HDP	Hrubý domácí produkt
HIV	Virus lidské imunitní nedostatečnosti (<i>Human Immunodeficiency Virus</i>)
HRH	Program lidských zdrojů ve zdravotnictví (<i>Human Resources for Health Programme</i>)
ICTR	Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu (<i>International Criminal Tribunal for Rwanda</i>)
MFEP	Ministerstvo financí a ekonomického plánování (<i>Ministry of Finance and Economic Planning</i>)
MINEDUC	Ministerstvo školství (<i>Ministry of Education</i>)
MOH	Ministerstvo zdravotnictví Rwandy (<i>Rwanda Ministry of Health</i>)
NISR	Národní statistický úřad Rwandy (<i>National Institute of Statistics Rwanda</i>)
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>)

ODA	Oficiální rozvojová spolupráce (<i>Official Development Assistance</i>)
OSN	Organizace spojených národů (<i>The United Nations</i>)
UNAMIR	Mírová mise OSN pro Rwandu (United Nations Assistance Mission for Rwanda)
USD	Americký dolar (<i>United States dollar</i>)
WB	Světová banka (<i>The World Bank</i>)
WHO	Světová zdravotnická organizace (<i>World Health Organization</i>)

Obsah

Úvod	11
Cíl a metodika	12
1 TEORETICKÁ ČÁST	14
1.1 Oficiální zahraniční spolupráce (ODA).....	14
1.2 Ekonomický systém země	14
1.2.1 Vybrané ekonomické ukazatele	15
1.2.2 Ekonomický vývoj	18
1.3 Demografie	19
1.3.1 Demografická analýza.....	21
1.3.2 Zdravotní stav obyvatelstva.....	21
1.4 Etnikum a etnické rozdělení	22
1.4.1 Obecné příčiny vzniku etnického konfliktu.....	22
1.4.2 Genocida.....	22
1.4.3 Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocida	24
1.5 Teorie postkonfliktní rekonstrukce	24
2 ANALYTICKÁ ČÁST	27
2.1 Vymezení regionu	27
2.2 Analýza vývoje ekonomických ukazatelů	28
2.2.1 Ekonomický vývoj Rwandy	33
2.3 Demografický vývoj.....	36
2.3.1 Etnické složení obyvatel Rwandy	36
2.3.2 Analýza demografických ukazatelů	37
2.3.3 Věková struktura obyvatel Rwandy	42

2.4	Vývoj a vliv ODA	46
2.4.1	Analýza vývoje ODA	46
2.4.2	Vliv ODA na ekonomický a demografický vývoj	49
2.5	Postkonfliktní rekonstrukce a proces národního usmíření	51
3	NÁVRHOVÁ ČÁST.....	53
	Závěr.....	57
	Seznam použité literatury a internetových zdrojů.....	59
	Seznam obrázků a tabulek	66
	Seznam příloh	67

Úvod

Rwanda je rozlohou malý vnitrozemský stát, který se nachází ve středovýchodní Africe. Obyvatelé Rwandy si před jednadvaceti lety prošli něčím, co si většina lidí nedovede ani z daleka představit – genocidou. Tento hrůzný čin je označován jako poslední genocida 20. století, nejhrůznější násilný čin co do počtu mrtvých po dnech nebo také nejrychlejší genocida vůbec. Genocida trvala pouhých sto dní a podle odhadů zde zemřelo 800 tisíc až 1 milión obyvatel. Dalších 1,3 miliónů obyvatel muselo opustit své domovy. Hlavní příčinou genocidy byly dlouhodobé etnické spory mezi dvěma hlavními místními etniky, kterými jsou Hutuové a Tutsiové. Cílem bylo vyhlazení Tutsiů, které probíhalo ze strany příslušníků kmene Hutů. Napětí mezi těmito etnickými skupinami panuje již od období vlivu evropských kolonizátorů, kteří zapříčinili vznik intenzivní nenávisti mezi etniky. Na vraždění se účastnili obyčejní lidé, členové ozbrojených sil nebo také vojenští a političtí představitelé.

V dnešní době je Rwanda nazývána „Švýcarskem afrického kontinentu“ právě pro její rychlý a úspěšný rozvoj. Ekonomický systém Rwandy se po genocidě zhroutil. Negativní dopady genocidy se nepromítaly pouze na rwandské ekonomice, ale také na demografickém vývoji. Pravdou však je, že Rwanda dosáhla úspěšného rozvoje, kterého docílila díky rozsáhlé zahraniční pomoci, úspěšného procesu národního usmíření a postkonfliktní rekonstrukce. Velký podíl na zahraniční pomoci má Oficiální rozvojová spolupráce, která Rwandě zajistila velký příliv prostředků a pomoci.

Bakalářská práce analyzuje ekonomický a demografický vývoj Rwandy, vývoj Oficiální zahraniční spolupráce a její vliv právě na demografický a ekonomický vývoj. Dále zkoumá roli postkonfliktního vývoje a procesu národního usmíření.

Cíl a metodika

Cílem bakalářské práce je analyzovat vliv Oficiální zahraniční spolupráce na demografický a ekonomický vývoj se zaměřením na vybrané ukazatele ve sledovaném období. Dále je analyzován proces národního usmíření a jeho vliv na ekonomický a demografický vývoj Rwandy.

Bakalářská práce je rozdělena do tří částí. V teoretické části se práce zabývá deskripcí Oficiální zahraniční spolupráce. Dále je popsán ekonomický systém a vývoj se zaměřením na definici vybraných ukazatelů. V teoretické části je rovněž vymezena definice demografie a teorie demografického vývoje, jejíž součástí je teorie věkové struktury, etnického rozdělení a zdravotního stavu obyvatelstva. V závěru teoretické části je definována teorie postkonfliktní rekonstrukce státu.

Analytická část je založena na analýze ekonomického a demografického vývoje Rwandy ve vybraných časových řadách v období 1991-2014. Časové řady se liší dle dostupnosti potřebných dat. Ke komparaci ekonomického vývoje Rwandy v určitých časových obdobích budou použity vybrané ekonomické ukazatele, jako jsou tempo ekonomického růstu, Index spotřebitelských cen, míra inflace a míra nezaměstnanosti. Dále bude analyzován demografický vývoj Rwandy za pomoci analýzy demografických faktorů. Závěr praktické části je zaměřen na vývoj Oficiální zahraniční spolupráce ve Rwandě, postkonfliktní rekonstrukce Rwandy a proces národního usmíření a jejich vlivu na ekonomický a demografický vývoj Rwandy.

Návrhová část je zaměřena na poskytnutí návrhů a opatření, která jsou potřebná pro zlepšení ekonomického a demografického rozvoje Rwandy.

Pro naplnění cíle bakalářské práce je vyžadováno použití obecných a specifických vědeckých metod, na jejichž základě budou zpracovaná data využita k vyhodnocení, doporučení a k formulaci závěrů. Pro zpracování bakalářské práce budou využity zejména metody jako literární rešerše a historicko - komparativní metoda.

Literární rešerše, tedy přehled dané problematiky vytvořený prostřednictvím sběru dat, bude využita v teoretické části práce. Na základě historicko - komparativní metody bude

porovnán historický vývoj vybraných ekonomických a demografických ukazatelů v období od roku 1991 do roku 2014. U analyzovaných ukazatelů se budou sledované období lišit dle dostupnosti potřebných dat. Pro zjištění dvou vybraných ekonomických ukazatelů - tempa ekonomického růstu a inflace - byl použit vzorec uvedený v teoretické části pro jejich vlastní výpočet. V návaznosti na tuto komparaci bude provedena analýza vlivu Oficiální zahraniční spolupráce na celkový vývoj Rwandy.

Analyzovaná data a informace budou pocházet z odborných publikací, českých a cizojazyčných knih, elektronických zdrojů, výročních zpráv a materiálů organizací, které ve Rwandě působily jako poskytovatelé zahraniční pomoci. Za klíčové zdroje považují využitá data z elektronických databází Statistického úřadu Rwandy, Světové banky, Světové zdravotnické organizace, Rozvojového programu OSN a The Global Economy, zejména jejich on-line verzí, které umožňují získávání údajů a dat dle vlastního výběru.

1 TEORETICKÁ ČÁST

1.1 Oficiální zahraniční spolupráce (ODA)

V roce 1960 byl pod záštitou Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (dále jen OECD) založen Výbor pro rozvojovou spolupráci (dále jen DAC). DAC měří toky finančních zdrojů do rozvojových zemí od roku 1961. Zvláštní pozornost byla věnována oficiálním a zvýhodněným částem toků peněz, které byly pojmenovány jako Oficiální zahraniční spolupráce (dále jen ODA). ODA byla poprvé oficiálně definovaná v roce 1969 Výborem pro rozvojovou spolupráci jako: „*Toky zdrojů a prostředků do zemí a oblastí, které jsou na seznamu Výboru pro rozvojovou spolupráci jako příjemci oficiální rozvojové pomoci*“ (OECD, 2015a).

Podpora ODA je v podobě grantů a půjček s nejmenším podílem dotací 25 %, jenž jsou stanoveny členskými zeměmi OECD a multilaterálními agenturami, které mají za cíl podporu rozvoje a snížení chudoby v zemi příjemce. Zahraniční spolupráce na rozdíl od humanitární pomoci řeší problémy v rozvojových zemích dlouhodobě. ODA navíc nepodporuje země jen finančně, ale i materiálně, což může pomoci při výstavbě škol, nemocnic, silnic, apod. V jejich možnostech je také předávání určitého know - how při školení pracovníků zdravotních zařízení, škol nebo pracovníků jiných veřejných institucí. V rámci ODA však není zahrnuta vojenská pomoc (OECD, 2015b).

V průběhu posledních 30 let se hodnota ODA zvýšila přibližně o 300 %. V roce 1980 byla její celková hodnota kolem 25 miliard USD a v roce 2007 tato částka dosáhla na necelých 100 miliard USD. Hlavním cílem finančních toků bylo financování následujících aktivit: sociální infrastruktura a služby ze 41 %, ekonomická infrastruktura a služby z 13 %, akce týkající se dluhu z 11 %, humanitární pomoc z 8 % a další. (Lacina a kol. 2010).

1.2 Ekonomický systém země

Ekonomiku si lze představit jako ekonomický systém, který je tvořen rozsáhlými prvky a vazbami. Vzájemné vazby vznikají při vytváření materiálních a duchovních statků, které slouží k uspokojování potřeb spotřebitele. Za spotřebitele můžeme označit

jednotlivce ve společnosti, ale také celou společnost. Funkcemi ekonomiky jsou formy, s jejichž pomocí naplňuje ekonomický systém potřeby, pomocí kterých dosahuje svého cíle. Ekonomické funkce jsou důsledkem ekonomického systému a zároveň i jeho příčinou. Ekonomika je propojena mnoha vazbami a dalšími systémy státní správy vedoucích k neexistenci jejího jednotného vymezení (Varadzin, 2004).

Nejvýznamnější ekonomickou institucí je stát. Kromě státu existují i ekonomické instituce ve společnosti jako například mezinárodní organizace, odborové svazy a svazy zaměstnavatelů. Odborové svazy a svazy zaměstnavatelů je možné považovat za subjekty, jejichž cílem je ovlivňovat vývoj ekonomiky jejich působením (Varadzin, 2004).

1.2.1 Vybrané ekonomické ukazatele

Pro analýzu ekonomického vývoje byly vybrány následující ekonomické ukazatele - tempo ekonomického růstu, Index spotřebitelských cen, inflace a nezaměstnanost, které patří mezi základní ukazatele ekonomického vývoje.

Ekonomický růst je dlouhodobý růst reálného hrubého domácího produktu (dále jen HDP) a zobrazuje vývoj produkce v určité ekonomice. Pro základní vyjádření ekonomického růstu je používán reálný HDP na obyvatele (Čadil, 2010). Ekonomický růst lze vyjádřit jako rozdíl reálného HDP na obyvatele pro daný rok a reálného HDP na obyvatele roku předchozího. Pro srovnání vývoje ekonomik různých zemí se častěji setkáváme s vyjádřením tempa ekonomického růstu, které vypočítáme následujícím způsobem (Pavlačka, 2015):

$$G = \frac{HDP_t - HDP_{t-1}}{HDP_{t-1}} * 100 (\%)$$

Kde G je tempo ekonomického růstu, HDP_t je hrubý domácí produkt ve sledovaném roce a HDP_{t-1} je hrubý domácí produkt v roce předchozím. Výsledek je převeden do procent. Pokud je tempo ekonomického růstu záporné, jedná se o negativní růst (pokles) a ekonomika dané země se nachází v recesi. Pokud je hodnota tempa růstu přibližně rovna 0, jedná se o nulový růst a ekonomika se nachází ve stagnaci (Pavlačka, 2015).

Index spotřebitelských cen (Consumer price index, dále jen CPI) je souhrnný ukazatel růstu a poklesu cenové hladiny zboží a služeb (míry inflace) ve spotřebním koši domácností. Spotřební koš je model, který poukazuje na spotřebu zboží a služeb průměrných domácností. Položky spotřebního koše jsou stanoveny Statistickým úřadem podle výsledků šetření z výdajových položek ze statistiky národních a rodinných účtů. Ve spotřebním koši je od roku 2010 poměřováno 714 statků a služeb, které se řadí do určitých skupin¹ dle preferencí domácností (ČNB, 2015a).

Statistický úřad zjišťuje ceny každý měsíc. V minulosti bylo stanovení spotřebního koše a váhy stanovených statků a služeb v poměrném nesouladu. Vzhledem k častým změnám životního stylu domácností, nebyl spotřební koš stoprocentně odpovídající skutečnosti, ale z praktického hlediska je vhodné, strukturu spotřebního koše, co nejdéle neměnit (Jurečka, 2010). Od roku 2007 se dle norem Evropské Unie spotřební koš aktualizuje pravidelně po pěti letech a jedná se vždy o zániknutí nebo zařazení některé položky. Tyto změny mají však na celkovou inflaci malý vliv (ČNB, 2015a).

CPI je v praxi nejpoužívanější index proto, že při výpočtu pracujeme ve srovnání s jinými indexy² s pouhými 714 položkami a jeho výpočet je v porovnání s nimi rychlejší. Naopak nevýhoda spočívá v tom, že CPI zahrnuje pouze průměrné domácnosti, přičemž struktura každé domácnosti se vždy o něco liší (Černohorský a kol., 2011).

Inflace je ekonomický jev, při kterém dochází k opakovanému zvyšování cen v ekonomice. Jedná se tedy o oslabení reálné kupní síly určité měny vůči zboží a službám, které je spotřebitel ochoten koupit při dané ceně (ČNB, 2015b).

Existují tři stupně inflace. Prvním stupněm inflace je inflace plíživá, která se vyznačuje dlouhodobým, mírným a stabilním tempem. Za plíživou inflaci považujeme inflaci, jejíž míra je nižší než 10 %. Mírná inflace nemá na ekonomiku nijaký negativní vliv. Druhým stupněm je inflace pádivá. Tento typ inflace se vyznačuje svoji rychlostí a jeho roční cenový růst představují dvouciferná až tříciferná čísla. Pádivá inflace

¹ Statky a služby řadíme do skupin, mezi které patří potraviny, odívání, bydlení, doprava, rekreace a další (ČNB, 2003-2015a).

² Mezi jiné indexy se řadí Deflátor HDP a Index cen výrobců (Černohorský a kol., 2011).

snižuje výkonnost ekonomického systému a kvalitu sociálního systému. Tento typ považujeme za nepřijatelný. Jako třetí stupeň neboli extrémní formu inflace označujeme hyperinflaci. Při hyperinflaci rostou ceny zboží a služeb o tisíce až miliony procent ročně. V tomto případě už dochází ke zhroucení peněžního systému země, peníze ztrácejí schopnost plnit svoji funkci a nastává přechod od peněžní směny ke směně naturální (Jurečka, 2010).

Existuje ještě opak inflace a tím je deflace. Deflace se vyznačuje absolutním poklesem cenové hladiny. Pokud se jedná o krátkodobou deflaci, nemusí to ihned znamenat negativní ovlivnění ekonomiky. Většinou bývá způsobena poklesem cen dovozu nebo ukončením regulací a připuštěním si konkurence, což právě vede ke snižování cen služeb a zboží. Deflace ale může mít i dlouhodobý vývoj, který vznikne poklesem cen statků a následným snížením zisků pro prodejce a výrobce, kteří jsou pak nuceni snížit své náklady. Snížení nákladů vede k nárůstu nezaměstnanosti nebo ke snížení mezd zaměstnanců. Následně pak dochází ke poklesu poptávky a to vede k dalším tlakům na snižování cen (Nesejt, 2004).

Meziroční míru inflace vypočítáme následujícím způsobem:

$$\pi = \frac{CPI_t - CPI_{t-1}}{CPI_{t-1}} * 100 (\%)$$

Kde π je míra inflace, CPI_t je index spotřebitelských cen ve sledovaném období (v daném roce) a CPI_{t-1} je index spotřebitelských cen v předchozím roce. Výsledek je převeden do procent (Inflation Data, 2014).

Inflaci ovlivňuje mnoho proměnných, ale největší a nejzásadnější vliv má fiskální politika státu a monetární politika národní banky. Fiskální politika určuje daně, výdaje a dotace státu, protože například DPH a daně spotřební ovlivňují ceny výrobků a tím mění Index spotřebitelských cen. Monetární politika ovlivňuje kupní sílu peněz, množství peněz v oběhu a ceny na celém trhu v dané zemi (Sikora, 2013).

Posledním zkoumaným ukazatelem je nezaměstnanost. Nezaměstnanost je stav, který se nachází v ekonomice a dochází při něm k situaci, kdy nabídka práce ze strany domácností, přesahuje poptávku ze strany firem. Nezaměstnanost nastává, když člověk

aktivně hledající zaměstnání jej nenachází. Zaměstnaní a nezaměstnaní tvoří ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Lidé, kteří pracovat nechtějí, spadají do kategorie ekonomicky neaktivních (Jurečka, 2010).

Rozlišujeme čtyři typy nezaměstnanosti. Prvním typem je nezaměstnanost frikční. Tento typ nezaměstnanosti se na trhu práce vyznačuje frikcemi, které vnikají jako důsledek nedokonalých informací na straně firmy i na straně pracovníka. Lidé, kteří hledají práci, ji obvykle nenachází okamžitě. Příkladem také mohou být čerství absolventi vysokých škol, kteří začínají s hledáním zaměstnání. Druhým typem je typ strukturální, který vzniká tím, že některá odvětví v ekonomice upadají a jiná naopak expandují. Strukturální nezaměstnanost trvá déle než frikční a představuje větší zásah do životů těch, kteří práci hledají. Třetím typem nezaměstnanosti je nezaměstnanost cyklická, která nastává, když je ekonomika v úpadku. V tomto případě se nezaměstnanost nachází ve všech odvětvích a vzniká tak nezaměstnanost dlouhodobá. Posledním typem je nezaměstnanost sezónní. Tento typ se řídí dle ročního období, kdy se některé druhy práce nedají vykonávat během celého roku (Jurečka, 2010).

Pro měření nezaměstnanosti používáme ukazatel míry nezaměstnanosti. Míru nezaměstnanosti vypočítáme následujícím způsobem:

$$u = \frac{U}{EA} * 100 (\%)$$

Kde u je míra nezaměstnanosti, U jsou nezaměstnaní, kteří mají zájem pracovat a EA je ekonomicky aktivní obyvatelstvo. Výsledek je převeden do procent (Jurečka, 2010).

1.2.2 Ekonomický vývoj

Ekonomický vývoj sleduje ekonomické, sociální, politické a institucionální změny, které jsou potřebné pro dosažení velkého a rychlého zlepšení blahobytu lidstva, zejména pro chudé lidi v rozvojových zemích. Ekonomický vývoj je komplexní multi-dimenzionální koncept, jehož cílem je udržení dlouhodobého ekonomického blahobytu. Vývoj ekonomiky je snižování a odstranění chudoby, nerovnosti a nezaměstnanost v rámci rostoucí ekonomiky. Rozvojová ekonomika má za cíl udržet

hospodářský růst, snížit chudobu, nerovnosti a nezaměstnanost, zlepšení průměrné délky života, zlepšit vzdělání a zdravotnictví, snaha rozšířit hospodářské a sociální volby, snaha snížit strach z hladu a chudoby (Young, 2002). Ekonomický vývoj způsobuje změny ve společnosti, jako jsou například modernizace nebo industrializace. Ne vždy jsou takovéto změny pozitivním přínosem pro danou zemi. Na ekonomický vývoj má také značný vliv globalizace a schopnost zemí se do tohoto procesu zapojit (Čadil, 2010).

1.3 Demografie

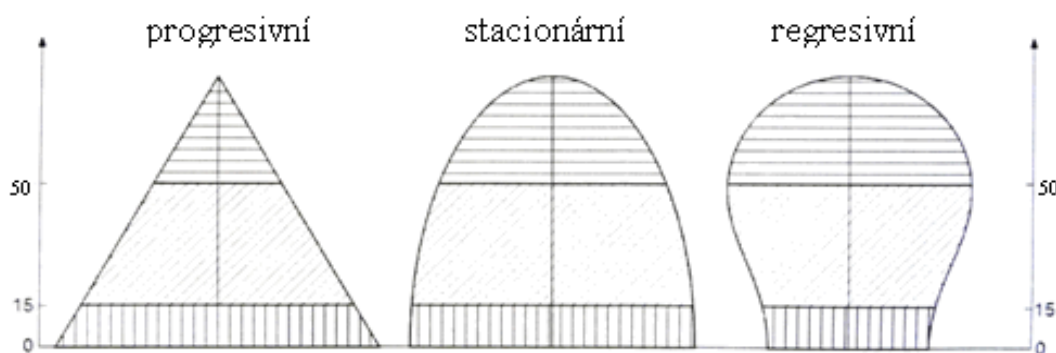
Demografie byla v roce 1855 definována Achillem Guillardem jako společenská věda o lidském rodu. Předmětem zkoumání je populace neboli obyvatelstvo, její velikost, počet, složení a vývoj. Populace má různé jevové stavy, dochází u ní k pohybu, reprodukci a k dalším změnám její struktury. Předmětem zkoumání jsou konkrétní lidské populace, protože mají svoji konkrétní podobu v místě a čase. Prostorové vymezení je dáno hranicemi zkoumané populace jako například obec, kraj nebo stát (Srb a kol., 1971).

Populace má znaky kvalitativní a kvantitativní. Mezi kvalitativní znaky můžeme zařadit pohlaví, příslušnost, rodinný stav, povolání a vzdělání. Naopak mezi kvantitativní znaky řadíme věk a tělesnou výšku a váhu. Složení neboli struktura obyvatelstva se zkoumá z různých hledisek. Z pojetí biologického, ekonomického, z hlediska náboženství, kultury, funkcí a zdravotního stavu (Srb a kol., 1971). Vyjádřením demografické struktury je graf demografické struktury, který je jinak nazýván jako věková pyramida. Věková pyramida je tvořena dvěma histogramy³, vlevo se umísťuje graf pro obyvatele mužského rodu, vpravo graf pro obyvatele ženského rodu. Graf demografické struktury není pouhým vyjádřením dvojnásobného třídění obyvatel, ale můžeme zde vyjádřit i strukturu dle rodinného stavu nebo porovnat věkové struktury v časových řadách. Věková pyramida vyjadřuje vývoj populace za posledních 100 let (Palát a kol., 2014).

Dle schopnosti reprodukce je možné rozdělit populaci do tří generací – předreprodukční (0-14 dokončených let), reprodukční (15-49 dokončených let) a poreprodukční

³ Histogram je grafické zobrazení sledovaných hodnot.

(50 a více dokončených let). Švédský demograf a statistik Axel Gustaf Sundbärg rozdělil na počátku 20. století populaci na tři typy. Prvním typem populace je populace progresivní čili rostoucí. Zde převažuje předreprodukční populace nad poreprodukční populací. Tento typ můžeme dnes zaznamenat v rozvojových zemích. Druhým typem populace je populace stacionární neboli stagnující. Dochází zde totiž k tomu, že podíl předreprodukční populace a poreprodukční populace je zhruba stejný. Třetím typem populace je populace regresivní. Zde dochází k převaze poreprodukčního typu populace nad reprodukční populací. Je to tedy populace s převahou starších obyvatel. Tento typ se nachází ve vyspělých zemích (Palát a kol., 2014).

Obr. 1: Typy věkových struktur dle Sundbärga (zdroj: Novotná a kol., 2011)

Důležitým aspektem demografické problematiky jsou demografické procesy. Mezi základní procesy řadíme proces reprodukce. Patří sem hlavně porodnost, plodnost, úmrtnost, sňatečnost, rozvodovost a jiné. Procesy rození a umírání nazýváme přirozeným pohybem obyvatelstva. Mechanickým pohybem obyvatelstva nazýváme všechny prostorové přesuny obyvatel, kam řadíme například migraci nebo urbanizaci (Srb a kol., 1971).

Dalšími demografickými procesy vybranými v bakalářské práci jsou plodnost a očekávaná délka života.

Úhrnná plodnost představuje jeden z hlavních ukazatelů plodnosti a vyjadřuje míru plodnosti vybrané populace v daném časovém období. Udává počet dětí, které se narodí jedné ženě během reprodukčního období, které se vyznačuje od 15 let do 49 let (Demografie, 2014).

Očekávaná délka života je hypotetická míra, která vyznačuje průměrnou délku života, jaké by se měl jedinec dožít, pokud se nemění trend úmrtnosti. Očekávaná délka života je indikátorem zdravotního stavu populace (Šejda a kol., 2005)

1.3.1 Demografická analýza

Demografická analýza se zabývá demografickými událostmi jako hromadnými jevy, které si kladou za cíl vymezit jejich charakteristické znaky se snahou zkoumat jejich proměnlivost v průběhu času na určitém území. Vychází ze sběru dat a údaje dává do určitých souvislostí (Mužáková, 2010).

1.3.2 Zdravotní stav obyvatelstva

Zdraví bylo definováno v roce 1946 Světovou zdravotnickou organizací (World Health Organization, dále jen WHO) jako: *“Stav kompletní fyzické, duševní a sociální pohody a ne pouze nepřítomnost nemoci nebo vady“*. Definice klade důraz na to, aby bylo zdraví vnímáno v kontextu prostředí, ve kterém člověk žije a nejen jako pohled z medicinského hlediska. Definice byla kritizována kvůli své obecnosti, a proto vznikla v programu WHO *Zdraví pro všechny* nová definice zdraví: *„Zdraví je snížení úmrtnosti, nemocnosti a postižení v důsledku zjištěných nemocí a poruch a nárůst pocíťované úrovně zdraví“* (Čevela a kol., 2009).

Jako souhrn jevů a podmínek, které ovlivňují naše zdraví, řadíme determinanty zdraví. Mezi základní determinanty zdraví patří životní styl, životní prostředí, genotyp a zdravotnické služby. Životní styl můžeme ovlivnit našim způsobem života, úrovní vzdělání, péči o vlastní zdraví, stravováním, fyzickou aktivitou nebo stresem. Životní styl je jediný determinant zdraví, který můžeme z větší části ovlivnit hlavně sami, naopak životní prostředí už sami ovlivnit nemůžeme. Jedná se totiž o sociální prostředí, ve kterém žijeme, o stav ovzduší a vody nebo také o klimatu ve kterém se nachází země, kde žijeme. Sami neovlivníme ani náš genotyp, který je určen pohlavím, etnikem nebo rodinnou zátěží. Genetika může poukázat na náchylnost nebo odolnost vůči nemocem nebo na vrozené vady, které můžeme zdědit. Zdravotní stav populace může ve velkém měřítku ovlivnit úroveň zdravotních zařízení v zemi, ve které žijeme. Zde záleží hlavně na dostupnosti lékařské péče a rozvoji medicíny (Frouz a kol., 2015).

1.4 Etnikum a etnické rozdělení

Etnikum neboli etnická skupina je skupina lidí, která sdílí stejné a specifické etnické znaky. Etnická skupina má společný kulturní původ, jazyk, náboženství nebo také fyzické znaky. Etnická skupina je dána narozením jejich členů a udržovanou sounáležitostí. Etnická skupina je společenství osob, které sdílí stejnou etnicitu. Etnicita je provázaný systém kulturních, jazykových, rasových a teritoriálních hodnot a představ o společném původu, který působí na formování etnického vědomí člověka (Ivanová a kol., 2005).

Na základě etnicity dále rozlišujeme etnickou příslušnost a etnické vědomí. Etnická příslušnost je daná sounáležitost jedince s etnickou skupinou podle jeho objektivních a subjektivních komponentů, kdy mezi objektivní řadíme jazyk, území a jiné a naopak mezi subjektivní řadíme zvyky, postoje a hodnoty. Etnické vědomí je také forma pohledu jedince na svůj původ, postavení ve společnosti, povahu etnika a historické osudy. Pokud je vlastní etnické vědomí vnímáno jako to jediné správné a je povýšeno nad ostatní etnické skupiny, jedná se o etnocentrismus. Tudíž etnocentrismus je názor, že vlastní etnická skupina je nadřazena nad ostatními skupinami (Ivanová a kol., 2005).

1.4.1 Obecné příčiny vzniku etnického konfliktu

Etnický konflikt je střet, který se týká dvou nebo více etnických skupin, které mezi sebou vnímají určité rozdíly a jejichž příslušníci se cítí být spojeni s kulturou, jazykem a náboženstvím svých předků. Základní podmínkou etnického konfliktu je deprivace. Deprivace je dlouhodobé neuspokojení potřeb, které vzniká, když jedna etnická skupina chce využít druhou etnickou skupinu, právě pro uspokojení vlastních potřeb. Snaha eliminovat deprivaci je podnětem ke vzniku a vývoje etnického konfliktu (Holá, 2011).

1.4.2 Genocida

Termín genocida poprvé použil Raphael Lemkin, dle kterého je genocida definována jako: *“Politika záměrného vyhlazování některých ras, národů a příslušníků etnických, náboženských a politických skupin“* (Totten a kol., 2008). Likvidace obětí je předem určena. Osud obětí je jednoznačně určen jeho skupinovou identifikací a zařazením.

Pojem genocida prošel v posledních desetiletích výrazným vývojem. Dříve byl spojován hlavně v souvislosti s holocaustem a později v souvislosti s likvidací tureckých Arménů. Tento pojem je označován jako jedinečný fenomén v dějinách lidstva (Zrzavý, 2004).

Je obtížné rozlišit, co genocida je a co není. Některé genocidy představují organizované zločiny ze strany států či kmenů, jiné genocidy mají charakter impulsivních akcí ze strany skupiny jednotlivců. Genocida je označována za aktivitu skupinovou, kterou vykonávají skupiny řádných občanů. Místa, kde ke genocidě může dojít, nelze přesně specifikovat a určit. Zde musí stačit prosté zjištění, že je mezi obyvateli vyvíjen určitý tlak, který může dojít k vyhrocení (Zrzavý, 2004).

John L. Thompson a Gail A. Quest definovali genocidu jako: „Rozsah destrukce sociálního kolektivu, ke které dochází skrze jakékoliv prostředky, s jakýmikoli záměry a záměrnými opatřeními, která spadají mimo uznávané konvence legitimní války“ (Jones, 2013).

Isidor Willimann a Michael N. Dobkowski definovali genocidu jako: „Záměrné, organizované ničení velké části rasových nebo etnických skupin ze strany vlády nebo jeho zástupců. To může zahrnovat nejen masovou vraždu, ale i nucené deportace, systematické znásilňování a ekonomické a biologické podrobení“ (Jones, 2013).

Kinloch a Mohan se více zaměřili na sociologické faktory, které se soustředí na společenské vnější faktory, stejně jako na jejich možné ničivé dopady pro členy menšinových skupin. Mezi hlavní vnější faktory bylo vymezeno následujících šest faktorů:

- kolonialismus, koloniální ovládnutí, manipulace a využívání,
- koloniální teror,
- vnější hrozby,
- společenské otřesy,
- postkoloniální konflikty,
- vysoká geografická izolace (Kinloch a kol., 2005).

1.4.3 Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocida

Definice genocidy byla přijata OSN v roce 1948. Valné shromáždění OSN prohlásilo dne 11. prosince 1946 genocidu za zločin podle mezinárodního trestního práva. Aby došlo k zabránění v genocidě je nutná mezinárodní spolupráce - smluvní strany se musí dohodnout na určitých ustanoveních, zde jsou zmíněny tři hlavní ustanovení:

1. Genocidou se rozumí jakýkoliv z níže uvedených činů, spáchaných v úmyslu úplně nebo částečně zničit některou národní, etnickou, rasovou nebo náboženskou skupinu jako takovou.
2. Smluvní strany potvrzují, že genocida je zločinem spáchaném podle mezinárodního práva a zavazují se proto k jejímu zabraňování a trestání.
3. Osoby, páchající genocidu, podléhají trestu bez ohledu na to, jde-li o ústavně odpovědné vládní činitele, veřejné úředníky nebo osoby soukromé (OSN, 2004).

1.5 Teorie postkonfliktní rekonstrukce

Postkonfliktní rekonstrukce státu je souhrn aktivit, které se po ukončení válečného konfliktu snaží obnovit socioekonomickou strukturu státu a vytváří podmínky pro znovu fungující stát a jeho společnost. Rekonstrukce státu po válečném konfliktu je zcela specifickou aktivitou, jelikož se odehrává na území, kde již nějaký konflikt proběhl. Postkonfliktní rekonstrukce zahrnuje obnovu státu, společnosti, ekonomického a politického systému, zdravotnictví, školství a dalších. Na postkonfliktní rekonstrukci se podílejí státy zasažené konfliktem a mezinárodní aktéři. Mezi vnější aktéry můžeme zařadit mírové vojenské síly, vládní i nevládní organizace na mezinárodní, regionální a lokální úrovni a vlády jiných států (Waisová, 2005).

Cílem postkonfliktní rekonstrukce státu je snaha obnovit socioekonomickou strukturu státu a vytvoření podmínek pro znovu fungující stát včetně vládního systému a jeho společnost. Proces obnovení je zahájen ihned po ukončení ozbrojeného konfliktu a trvá až do navrácení situace do původního stavu, kdy jsou ve státě vytvořeny základy funkčního socioekonomického systému, je zajištěna struktura vlády, a kdy není potřeba

vnějších zásahů. Proces rekonstrukce závisí na souhlasu s přijatými normami jednání všech zúčastněných stran. V tomto případě můžeme rekonstrukci rozdělit do následujících čtyř pilířů:

1. *Bezpečnost.* Při rekonstrukci státu je zajištění bezpečnosti pro obyvatelstvo velice důležité. Pro vytvoření bezpečnosti musí být stanoveny jasné podmínky. Musí být zhodnoceno bezpečnostní prostředí, restrukturalizace a zajištění volné kontroly ozbrojených sil, zajištění zvýšené transparentnosti bezpečnostních témat, atd. Je nutné vytvořit rozvoj stabilních bezpečnostních institucí a prostředí bez nejistot. Obyvatelé daného státu se musí cítit bez ohrožení a nesmí být vystaveni nebezpečí.
2. *Spravedlnost a usmíření.* Druhý pilíř rekonstrukce státu je nejhůře realizovatelný. Je nutné vyrovnání se s konflikty z minulosti a je důležité vytvoření nestranného právního řádu. Nový právní řád je nevyhnutelný k potrestání viníků, kteří se účastnili na ozbrojeném konfliktu. Dále je také nevyhnutelný jako zadostiučinění obětem konfliktu. Zde je tedy vhodné ustanovení trestního tribunálu a uznání Mezinárodního soudního dvora. Musí také dojít k usmíření rozdělených stran, protože po válečném konfliktu v daném státu je rozdělené obyvatelstvo největší problém.
3. *Sociální a ekonomický blahobyt.* Zvyšování blahobytu sociálních skupin vytváří spokojenost obyvatelstva, vytváří nové vazby mezi jednotlivci a posiluje jejich vzájemnou závislost. Je důležité předejít vysídlení obyvatelstva a dosáhnout návratu uprchlíků a vnitřně přesídleného obyvatelstva. Nutností je zajištění základních potravin, udržení podmínek ve zdravotnictví, vytvoření vzdělávacího systému. Z ekonomického hlediska je nutná obnova základních investičních zdrojů, infrastruktury, bankovního systému a přístupu na trh.
4. *Vládnutí a politická účast.* Ve čtvrtém pilíři musí dojít k obnově či vytvoření systému vládnutí. Jednou ze základních podmínek pro nenásilné řešení konfliktů je zajištění politické účasti pro obyvatele. Je nutností, aby došlo k upevnění politických institucí a podpoře politické účasti. Aby k tomuto upevnění došlo, musí být vytvořeny určité struktury a mechanismy státní správy a vlády.

Každý z pilířů lze rozdělit do tří časových horizontů:

1. Počáteční fáze vstupu vnějších aktérů a formulace určitých strategií, nástrojů a mechanismů, pomocí kterých bude dosaženo cíle.
2. Fáze transformace, kdy dochází k obnově ekonomického a soudního systému, vytváření mechanismů vládnutí a také k usmíření společnosti.
3. Fáze udržení procesů a výsledků předchozích dvou fází, dochází zde k zachování funkčnosti vybudovaných struktur a k oslabení vlivu vnějších aktérů (Waisová, 2005).

Největším problémem obyvatel po skončení konfliktu je špatný přístup k potravinám a pitné vodě, k elektřině, bydlení a zdravotní péči. Pokud se rekonstrukce ze začátku nejvíce zaměří na zlepšení přístupu k nezávadné vodě, zajištění potravin, opravě elektráren a zdravotních zařízení, obyvatelé postiženého území se rychleji dostanou z krize, ve které se po konfliktu nachází. Životní podmínky postižené země se budou vyvíjet na základě délky procesu postkonfliktní rekonstrukce. Navíc může docházet ke zvyšování nestability bezpečnostní situace (Bureš, 2008).

2 ANALYTICKÁ ČÁST

Analytická část je rozdělena do čtyř částí. V první části se zabývá vývojem ekonomického systému země za pomoci analýzy vybraných ukazatelů ve sledovaném období. Následovat bude zhodnocení celkového ekonomického vývoje. Další část analyzuje demografický vývoj za pomoci zhodnocení vývoje demografických jevů ve sledovaném období. Ve třetí části se zabývá vývojem ODA a jejím vlivem na demografický a ekonomický vývoj. V poslední části se zaměřuje na proces národního usmíření Rwandy jako na klíč k rozvoji státu.

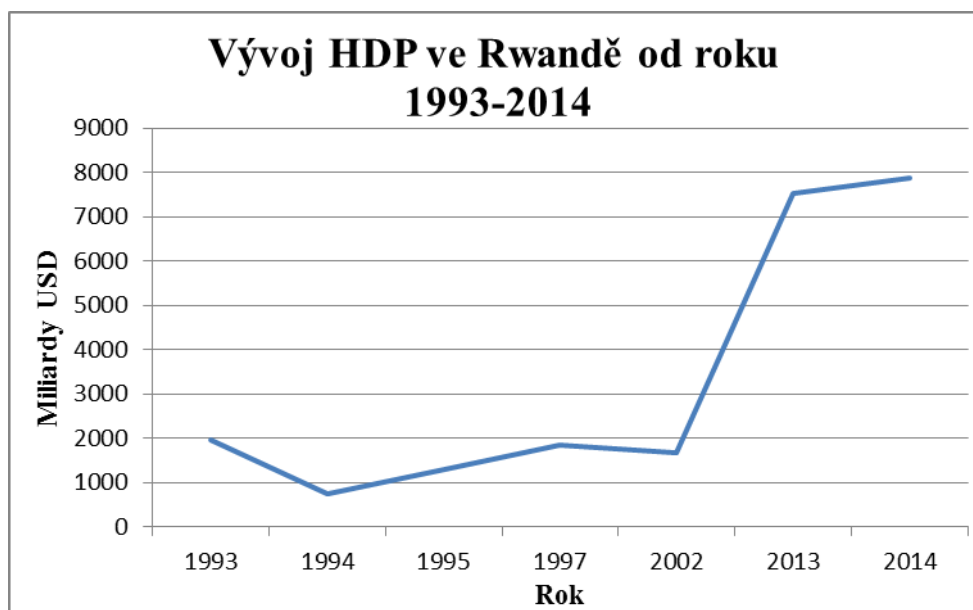
2.1 Vymezení regionu

Rwanda neboli Rwandská republika je malý vnitrozemský stát, situovaný ve středovýchodní Africe. Rozloha je 26 338 km². Rwanda sousedí s Ugandou, Burundi, Tanzanií a Demokratickou republikou Kongo. Hlavním městem je Kigali. (NISR, 2012a). Úředním jazykem je angličtina, další používané jazyky jsou rwendština, francouzština a svahilština. Necelých 60 % obyvatel Rwandy se hlásí ke křesťanství (UNDP, 2012).

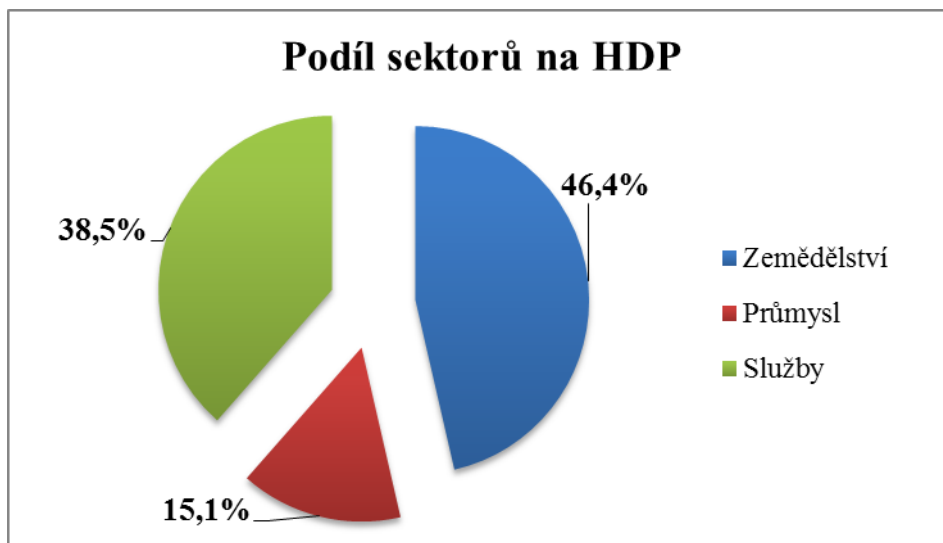
Obr. 2: Mapa Rwandy (zdroj: The University of Texas Libraries, 2015)

2.2 Analýza vývoje ekonomických ukazatelů

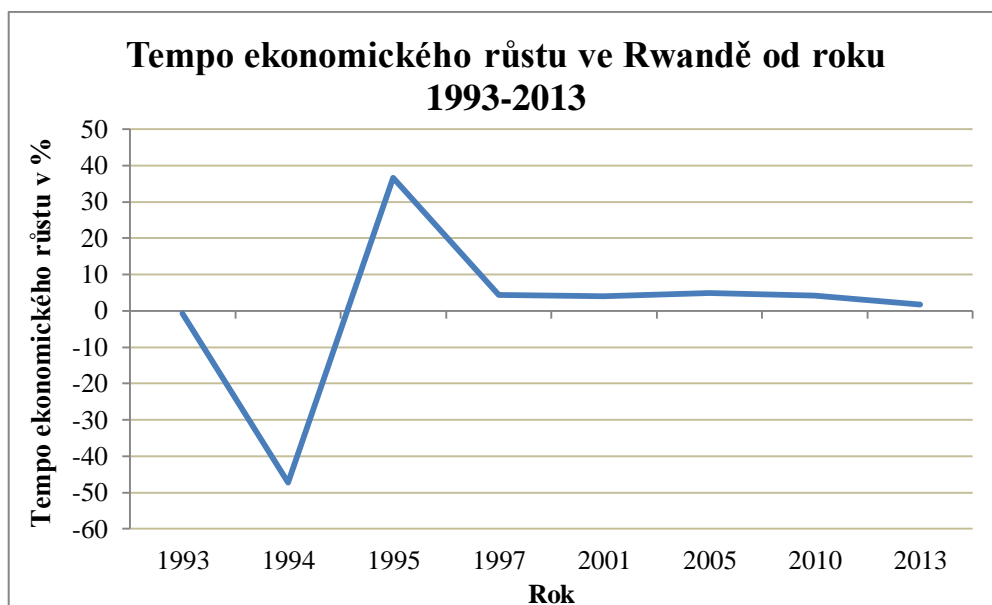
Obr. 3: Vývoj HDP ve Rwandě od roku 1993-2014 (zdroj: Trading Economics, 2015 - vlastní zpracování)

Na obrázku č. 3 je znázorněno, že vývoj HDP v miliardách USD během období od roku 1993 do roku 2014 mírně kolísal. V roce 1993 před vypuknutím genocidy se HDP nacházelo na necelých 2 miliardách USD. V roce 1994 byl zaznamenán prudký propad HDP na 753,6 USD. Nastartování ekonomiky bylo nečekaně rychlé a v roce 1995 HDP vzrostlo na 1293,5 miliard USD. Po roce 2002 dochází k rychlému nárůstu HDP, který trval až do roku 2013. Během 11 let se HDP zvedl na 7,5 tisíc miliard USD. Vývoj HDP se dále zvyšoval i v roce 2014. Nárůst HDP již nebyl tak rapidní, jako v předchozích letech (Trading Economics, 2015).

Obr. 4: Podíl sektorů na HDP Rwandy (zdroj: MZV, 2015 - vlastní zpracování)

Na obrázku č. 4 lze vidět podíl jednotlivých sektorů na HDP Rwandy. Nejvyšší podíl na HDP má zemědělství, které tvoří 46,4 % a zaměstnává až 90 % obyvatel Rwandy. Z velké části se jedná o malé zemědělce a samoživitele. Nejvíce pěstovanými plodinami jsou čaj a káva, které jakožto hlavní vývozní komodity přispívají na HDP méně jak 2 %. Čaj i káva ale představují 80 % příjmů z exportu (Iss Africa, 2011). Druhý nejvyšší podíl na HDP vykazuje oblast stavebnictví vzhledem k opravám veřejných i obytných budov a výstavbě nových sídel. Méně důležitou oblastí je průmysl, který se na celkovém HDP podílí 15,1 % a zaměstnává pouhá 3 % obyvatel. Výrazně ovlivněn genocidou byl cestovní ruch, který se v posledních pár letech dostal opět na vzestup. Z toho důvodu tvoří sektor služeb 38,5 % podílu na HDP (MZV, 2015).

Obr. 5: Tempo ekonomického růstu ve Rwandě od 1993-2013 (vlastní zpracování)

Pro výpočet tempa ekonomického růstu, které se vyznačuje jako procentuální změna HDP na obyvatele za určité období, byl použit vzorec ze strany 15. Vzorec pro výpočet tempa ekonomického růstu pracuje s HDP na obyvatele a tyto hodnoty byly čerpány z elektronické online databáze The Global Economy. Data, která byla použita pro výpočet, jsou zobrazena v příloze č. 1 včetně výsledků vypočítaného tempa ekonomického růstu.

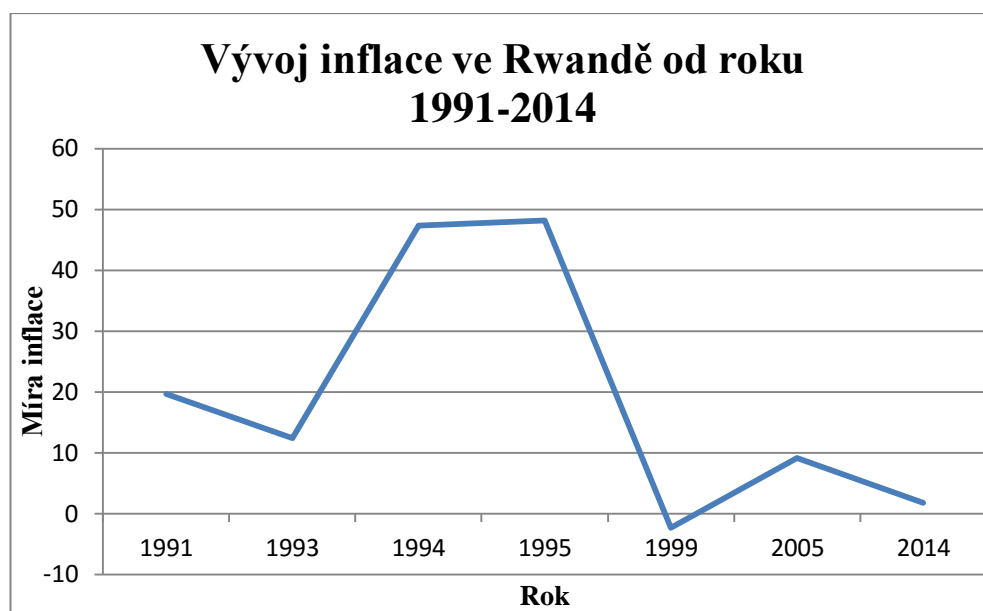
Na obrázku č. 5 je možné zaznamenat, že křivka tempa ekonomického růstu ve Rwandě se v období od roku 1993 do roku 1995 vyznačuje výraznými výkyvy. V následujících letech se pak ustálilo a postupně začalo mírně klesat. Již předtím, než vypukla genocida, nabývalo záporných hodnot. To může být vysvětleno tím, že ekonomika v 90. letech ve většině afrických zemí byla nevyvinutá a nacházela se v mírné recesi. V roce 1994, kdy proběhla genocida, došlo k silnému propadu a to z -0,8 % na -47,3 %. Naopak v roce 1995 nastal prudký start ekonomiky a tím i velký obrat, kdy se tempo ekonomického růstu dostalo na 36,7 %. Vysoká hodnota tempa ekonomického růstu není příliš ideální, protože může způsobit pokles reálných mezd, který vede k vyšší nezaměstnanosti a následnému propadu ekonomiky (Pavlačka, 2015). Od roku 1997 se tempo ekonomického růstu stabilizovalo a jeho hodnota se držela kolem 4 % až do roku

2012. V roce 2013 činilo tempo ekonomického růstu 1,8 %. O této hodnotě je možné říci, že se přibližuje standardům vyspělých zemí.

Tab. 1: Vývoj CPI od roku 1991-2014 (zdroj: NISR, 2012b – vlastní úprava)

Rok	1991	1993	1994	1995	1999	2005	2014
CPI	15,23	18,75	27,6	37,3	46,52	66,98	122,86

Vývoj souhrnného CPI pro domácnosti, je zkoumán od roku 1991 do roku 2014. Data pro CPI, jsou zobrazena v tabulce č. 1. V počátečním roce 1991 byla jeho hodnota 15,23. Do roku 1993 se hodnota mírně zvyšovala a v roce 1994 prudce narostla na 27,6. Od roku 1996 do roku 2014 se hodnota CPI postupně zvyšovala. Na konci sledovaného období (2014) dosáhla na 122,86 (NISR, 2012b).

Obr. 6: Vývoj inflace ve Rwandě od roku 1991-2014 (vlastní zpracování)

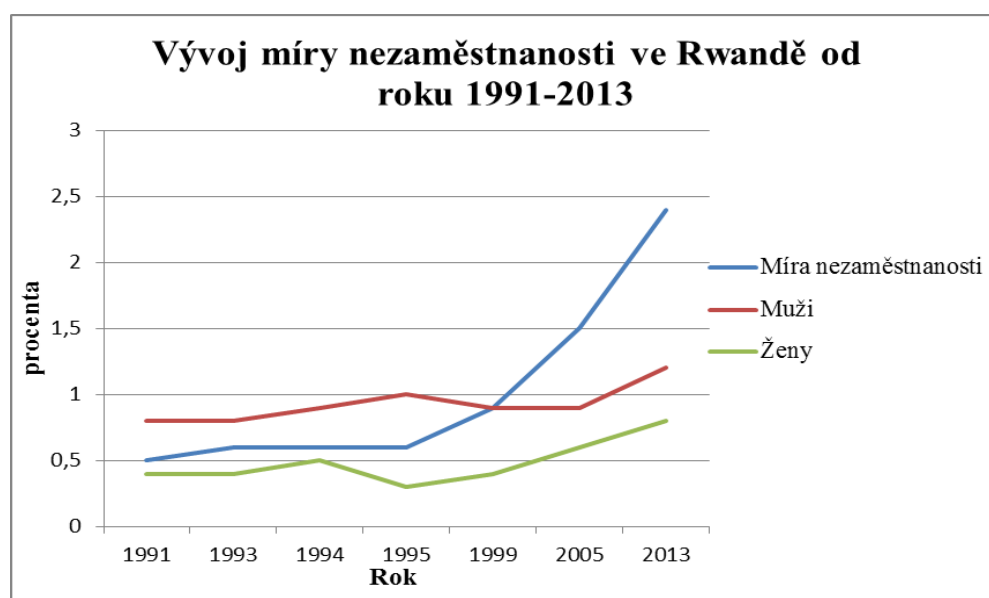
Vlastní výpočet míry inflace je založen na procentuální změně CPI za určité období. Pro výpočet míry inflace byl použit vzorec ze strany 17. Hodnoty potřebné pro výpočet byly čerpány z online databáze NISR. Data použita pro výpočet jsou zobrazena v příloze č. 2.

Na obrázku vývoje míry inflace ve Rwandě pro období od roku 1991 do 2014 lze zaznamenat, že v tomto období docházelo k velkým výkyvům. V roce 1991 byla míra inflace 19,6 % a následující roky mírně klesala až do roku 1994 a míra inflace se dostala

na 47,3 %. V roce 1995 její hodnota narostla ještě o 0,9 % a v následujícím roce došlo ke zlomu, kdy míra inflace začala konečně klesat. V roce 1999 nastala deflace, která činila -2,4 %. Deflace byla jen krátkodobá a neměla na ekonomiku Rwandy jiné dopady než chvilkové snížení cen zboží a služeb. Od roku 2000 se míra inflace mírně zvyšovala a od roku 2005 zase klesala. V roce 2014 se míra inflace nacházela na 1,8 %.

Odborníci na ekonomiku Rwandy se obávají, že v roce 2016 se bude ekonomika opět nacházet v deflaci. Národní banka Rwandy společně s guvernérem Johnem Rwangombwanem tyto obavy vyvrací a tvrdí, že rwandská ekonomika nesměruje k deflaci, protože inflace se nachází nad 2 % (Gasore, 2015).

Ve většině let sledovaného období byla inflace pádivá. Jednalo se hlavně o období od roku 1991 do roku 1997. Během těchto 6 let byla snížena výkonnost ekonomiky a kvalita sociálního systému. Nejvíce se to projevilo v roce 1994 a 1995, kdy se rwandský ekonomický systém vzpamatovával z genocidy. V roce 1998 a poté od roku 2000 do 2014, byla ve Rwandě míra inflace plíživá, jež se vyznačuje stabilitou a na ekonomiku nemá negativní vliv.

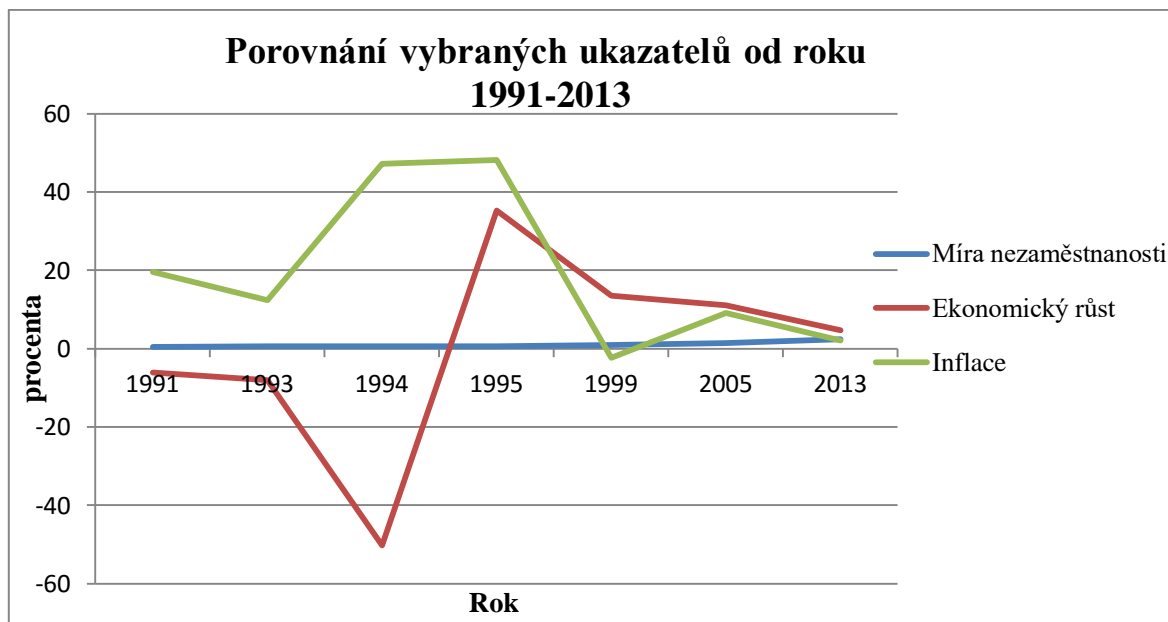
Obr. 7: Vývoj míry nezaměstnanosti ve Rwandě od roku 1991-2013 (zdroj: NISR, 2012c - vlastní zpracování)

Na grafu vývoje míry nezaměstnanosti ve Rwandě lze vidět, že nezaměstnanost byla v období od roku 1991 do roku 2013 nízká a její křivka mírně rostoucí. Míra

nezaměstnanosti v tomto období narůstala od 0,5 % do 2,4 %. Taková míra nezaměstnanosti je v porovnání s jinými státy poměrně nízká, ale je nutné si uvědomit, že statistiky počítají pouze s ekonomicky aktivním obyvatelstvem.

Míra nezaměstnanosti u mužů se v průměru pohybuje okolo 1 % a u žen okolo 0,6 %. U obou pohlaví došlo k výkyvu v roce 1995, kdy se nezaměstnanost u mužů zvýšila na 1 % a u žen snížila na 0,3 %. To bylo způsobeno vysokou úmrtností mužské populace při genocidě v roce 1994 a následným zastoupením žen v zaměstnání po mužích (NISR, 2012c).

2.2.1 Ekonomický vývoj Rwandy

Obr. 8: Porovnání vybraných ukazatelů od roku 1991-2013 (zdroj: vlastní návrh)

Na grafu vývoje vybraných ukazatelů nezaměstnanosti, inflace a tempa ekonomického růstu lze zaznamenat, že mezi ukazateli nedochází k jednotnému vztahu. Míra nezaměstnanosti se po celé sledované období jen mírně zvýšila. Tempo ekonomického růstu a inflace je během sledovaného období možné charakterizovat většími výkyvy. Nelze však říci, že by tyto ukazatele spolu vzájemně korelovaly. V roce 1993 bylo nízké tempo ekonomického růstu doprovázeno vysokou mírou inflace. Od roku 1994 do roku 1995, kdy došlo k ekonomické recesi, byl propad rwandské ekonomiky doprovázen prudkým nárůstem inflace. V roce 1994 došlo ke zhroucení národního hospodářství,

kteře způsobilo celkové zpomalení ekonomické aktivity v následujících letech. V roce 1995 se tempo ekonomického růstu začalo postupně zvyšovat a bylo doprovázeno vyšší mírou inflace z důvodu expanze makroekonomické politiky, která byla stanovena vládou na podporu hospodářského růstu. Naopak od roku 1997 do roku 2013 byla míra ekonomického růstu vyšší než míra inflace.

Od roku 1993 bylo tempo ekonomického růstu negativní z důvodu přísně regulovaného trhu s komoditami ovládaného tehdejší vládou. Jak uvádí autorka Karol C. Boudreaux ve svém dokumentu *A Better Brew for Success: Economic Liberalization in Rwanda's Coffee Sector*, v roce 1995 byla ekonomika Rwandy nastartována za pomoci nových reforem a liberalizací zemědělství (Boudreaux, 2015). Farmářům bylo umožněno volně obchodovat s celosvětovými obchodníky. Volné obchodování zvýšilo příliv investic do země, ale také zvýšilo příjmy, produktivitu a efektivitu rwandských zemědělců a prodejců. Podnikatelé začali inovovat podniky a zařízení sloužící k výrobě zemědělských produktů. Došlo také na opravy a výstavby silnic pro zajištění lepšího přístupu k zemědělským podnikům. Byla také stanovena hospodářská politika, došlo ke zvýšení poptávky a nárůstu soukromé spotřeby domácností, které přispěly k rapidnímu ekonomickému růstu (MFEP, 2007).

Ekonomické reformy prováděné od roku 1995 pomohly obnovit finanční stabilitu, ekonomickou aktivitu a nastartovaly přechod k tržně orientované ekonomice. Reformy byly převážně realizovány přes různé programy. Vláda zvýšila výdaje na podporu vyššího ekonomického růstu a na snižování chudoby. Investice byly primárně směřovány do infrastruktury, školství, zdravotnictví a podpory zemědělství. Hlavní příčinou tak prudké a rychlé ekonomické aktivity byl příliv zahraniční finanční pomoci, která navíc reformy podpořila (Boudreaux, 2015).

Jedním z programů, který pomohl transformovat ekonomiku ve Rwandě, byla *Vize Rwanda 2020*. *Vize 2020* je rozvojový program rwandské vlády, který byl zahájen v roce 2000 a je výsledkem národního konzultačního procesu konajícím se v roce 1998 ve Village Urugwiro – hlavním sídle současného prezidenta Rwandy, Paula Kagameho. Zde bylo řečeno, že je nutné jasně definovat budoucnost Rwandy. *Vize 2020* usiluje o to, aby se Rwanda stala jednotným a politicky stabilním národem, ve kterém mají

všichni občané rovná práva. Hlavními cíli *Vize 2020* je transformace ekonomiky na zemi středních příjmů, zlepšení úrovně zdravotního stavu populace a úrovně vzdělání (MFEP - Vision Rwanda 2020, 2000).

Mezi hlavní pilíře *Vize 2020* patří:

- Dobré vládnutí a schopný, stabilní, efektivní stát
- Rozvoj lidských zdrojů a znalosti založené na ekonomice
- Rozvoj soukromého sektoru
- Rozvoj infrastruktury
- Produktivní a tržně orientované zemědělství
- Regionální a mezinárodní hospodářská integrace

Od roku 1994 se ekonomická a politická situace stabilizovala hlavně za díky rozsáhlé zahraniční pomoci (MFEP - Vision Rwanda 2020, 2000).

V příloze č. 3 lze vidět, jak by se měla změnit struktura podílu HDP na sektorech v období 2000-2020 podle *Vize 2020*. Mělo by dojít ke snížení podílu HDP na zemědělství a naopak ke zvýšení podílu služeb a průmyslu.

Z důvodu špatného vzdělávacího systému je ve Rwandě malý počet mladých lidí, kteří by byli schopni zakládat své vlastní podniky. Založením vlastního podniku by vytvořili příležitost pro vznik nových pracovních míst. Míra nezaměstnanosti u skupiny v reprodukčním věku je nejvyšší ze všech věkových skupin. Jak již bylo uvedeno výše, největším zaměstnavatelem je sektor zemědělství, který zaměstnává až 90 % populace. V roce 2002 vzrostly vládní výdaje do vzdělání, čímž se zvýšila nabídka pracovní síly z institucí odborného vzdělávání. V rámci malého trhu práce došlo také k nárůstu poptávky po pracovních místech. Nárůst poptávky vyvolal velký zájem mladých nezaměstnaných lidí, ale jejich počet převýšil počet nabízených pracovních míst (Sindayigaya, 2013).

Během roku 1991 při sčítání lidu byl stanoven minimální věk ekonomické aktivity na 10 let. Výsledky v tomto roce ukázaly, že z celkového počtu obyvatel (7 157 551) bylo ekonomicky aktivních 3 569 436 lidí, kteří tvoří 50 % hrubé míry ekonomické aktivity. V roce 2002 byla ekonomická aktivita měřena od 6 let výše a z celkového počtu populace (8 128 553) bylo ekonomicky aktivních 3 418 078 a hrubá míra ekonomické aktivity byla 42 %. V roce 2012 bylo zaměstnaných 4 152 682 obyvatel Rwandy ve věku nad 15 let. Na statistice NISR lze potvrdit, že míra ekonomicky aktivního obyvatelstva s rostoucím počtem populace klesá a mírně se tak zvyšuje míra nezaměstnanosti. Míra nezaměstnanosti je ve venkovských oblastech Rwandy dvakrát vyšší než v městských oblastech i přes to, že většina ekonomicky aktivních osob jsou zemědělci pracující na rodinných farmách. Na druhé straně, více jak polovinu ekonomicky neaktivního obyvatelstva tvoří studenti (NISR, 2014).

Ze vztahu mezi inflací, tempem ekonomického růstu a nezaměstnaností, nelze vyvodit žádný závěr, který by potvrzoval, že tyto ukazatele mezi sebou vzájemně korelují. Není zde žádný důkaz, že by například vyšší míra inflace systematicky korelovala s nižší mírou ekonomického růstu nebo naopak.

2.3 Demografický vývoj

2.3.1 Etnické složení obyvatel Rwandy

Mezi původní obyvatelé Rwandy, patřili příslušníci kmene Twa, jenž se řadí k pygmejským kmenům a tvoří pouhé 1 % populace. Vzhledem k jeho malému zastoupení ve Rwandě, je jeho politický význam nepodstatný. Během desátého století začali z okolí dnešního Čadu přicházet do země Hutuové a od třináctého století začal Rwandu osídlovat kmen Tutsiů. Hutuové jsou kmenem bantuským, který se řadí k tradičním rolníkům a zemědělcům. Naopak Tutsiové se řadí k nihilským kmenům pastevců a lovců (Bell-Fialkoff, 2003).

Tutsie od Hutů lze odlišit za pomoci kvantitativních znaků. Hutuové se vyznačují střední výškou a silnější postavou, mají širší nos a tmavší pleť. Naopak Tutsiové jsou

vysoké, štíhlé postavy, mají světlejší pleť a užší, delší nos. Definice ale nejsou striktně dané a neplatí pro všechny příslušníky kmenů se vší přesností.

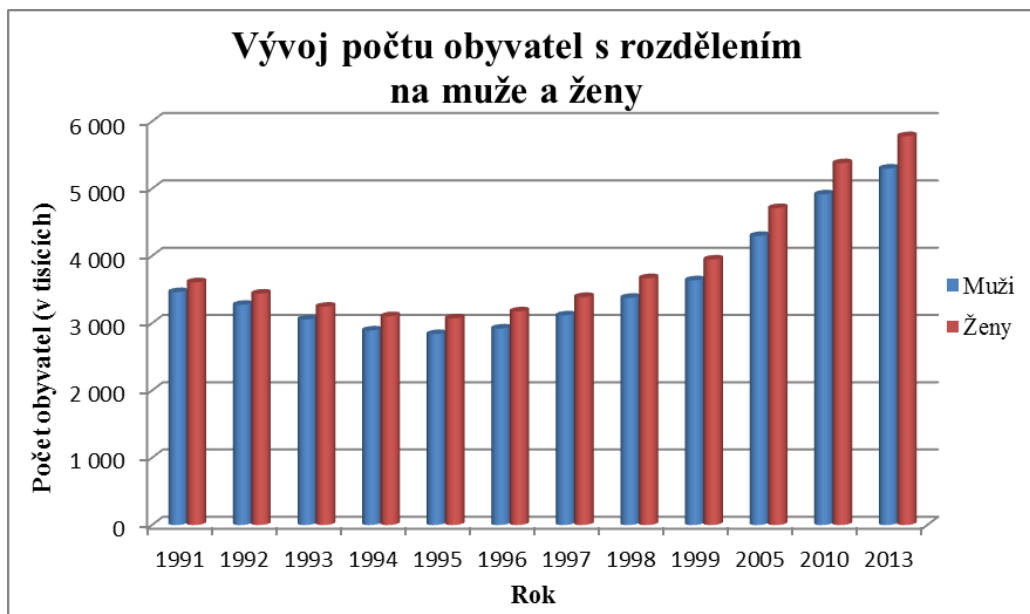
Vývoj počtů Hutů a Tutsiů mohl ovlivnit celkový demografický vývoj Rwandy po genocidě v roce 1994. Vzhledem k nedostupnosti dat zabývajících se poměrem a vývojem počtu Tutsiů a Hutů ve Rwandě, nemůže být provedena analýza možných dopadů zapříčiněných špatnými vztahy mezi těmito dvěma kmeny.

2.3.2 Analýza demografických ukazatelů

Tab. 2: Vývoj počtu obyvatel Rwandy v období 1991-2013 (zdroj: The Global Economy, 2015a - vlastní zpracování)

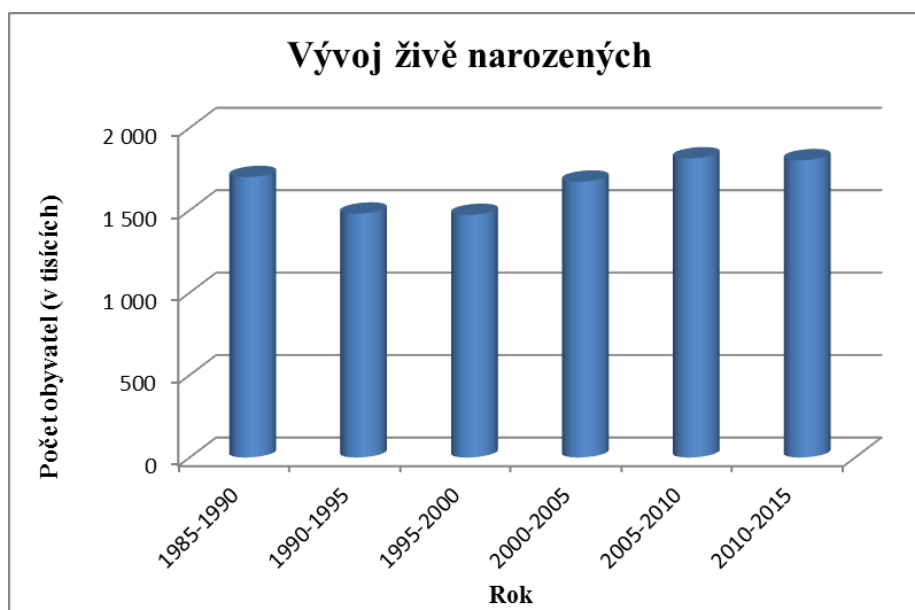
Rok	1991	1992	1993	1994	1995
Počet obyvatel (v miliónech)	6,97	6,55	6,07	5,37	5,26
Rok	1996	1999	2005	2010	2013
Počet obyvatel (v miliónech)	5,93	7,85	9,43	10,84	11,78

Vývoj počtu obyvatel v období mezi lety 1991 až 2013 je znázorněn v tabulce č. 2. Z tabulky je zřejmé, že počet obyvatel od roku 1991 do roku 1995 postupně klesal. V roce 1994 a 1995 došlo k propadu počtu obyvatel až o necelý 1 milión, důvodem takového poklesu byl vysoký počet úmrtí během rwandské genocidy. Od následujících let počet obyvatel roste v souladu se světovým trendem rostoucí populace (The Global Economy, 2015a).

Obr. 9: Vývoj počtu obyvatel s rozdělením na muže a ženy (zdroj: UN, 2015a - vlastní zpracování)

Počet žen ve Rwandě v průběhu let 1991-2013 pokaždé mírně převyšoval počet mužů. Rozdíl mezi muži a ženami se během sledovaného období postupně zvyšoval. V roce 1991 bylo mužů o 147 000 méně jak žen, v roce 1999 tomu už bylo o 309 000 méně a v roce 2013 bylo žen o 482 000 více jak mužů. Během let 1994 a 1995 nebyla zaznamenána žádná změna ve vývoji počtu obyvatel s rozdělením na muže a ženy (UN, 2015a).

Obr. 10: Vývoj živě narozených (zdroj: UN, 2015a - vlastní zpracování)

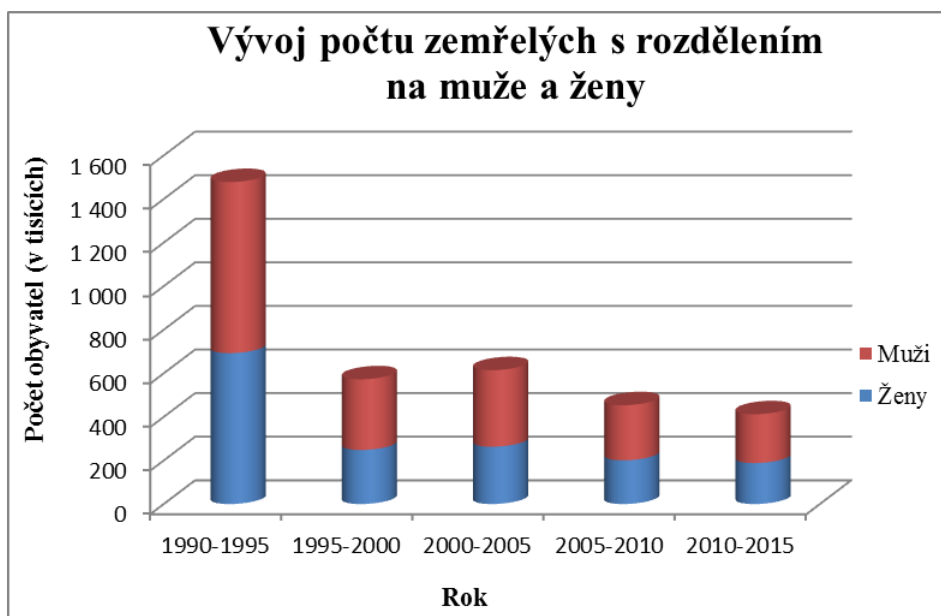
Na obrázku č. 10 je znázorněn vývoj živě narozených obyvatel. Nejméně novorozenců se narodilo v období mezi rokem 1995 a 2000 a jejich počet činil 1 472 000. V období mezi lety 1990-1995 se narodilo přibližně o 7000 dětí více, jak v následujícím sledovaném období (1995-2000). Naopak nejvíce živě narozených obyvatel se narodilo v období mezi lety 2005 a 2010 (UN, 2015a).

Tab. 3: Vývoj úhrnné plodnosti od roku 1990-2015 (zdroj: UN, 2015a - vlastní zpracování)

Rok	1990-1995	1995-2000	2000-2005	2005-2010	2010-2015
Počet porodů na 1 ženu	6,55	5,90	5,40	4,85	4,05

Vzhledem k nedostupnosti dat pro výpočet obecné míry porodnosti a neexistenci hodnot průměrného počtu narozených za určité časové období (natalita), je v analytické části uvedena úhrnná plodnost ve vybraném období ve Rwandě.

Z tabulky s hodnotami úhrnné plodnosti je patrné, že během sledovaného období od roku 1990 až do roku 2015 počet porodů na jednu ženu postupně klesá. Nejvíce porodů na jednu ženu bylo mezi lety 1990 až 1995, kdy úhrnná plodnost činila 6,55 (UN, 2015a). Důvodem tak vysoké úhrnné plodnosti je velký počet znásilněných žen v průběhu konfliktu, které zapříčinilo vyšší počet živě narozených dětí v roce 1995. Během genocidy bylo znásilněno 250 až 500 tisíc žen, které následkem znásilnění porodily kolem 20 tisíc potomků (Foundation Rwanda, 2012). V posledním sledovaném období mezi lety 2010 a 2015 klesla úhrnná plodnost na 4,05 porodů na jednu ženu. V afrických zemích je vysoká úhrnná plodnost běžným jevem přes to, že se během minulých let postupně snižovala. V porovnání s evropskými zeměmi je stále úhrnná plodnost ve Rwandě stále vyšší (UN, 2015a).

Obr. 11: Vývoj počtu zemřelých s rozdělením na muže a ženy (zdroj: UN, 2015a - vlastní zpracování)

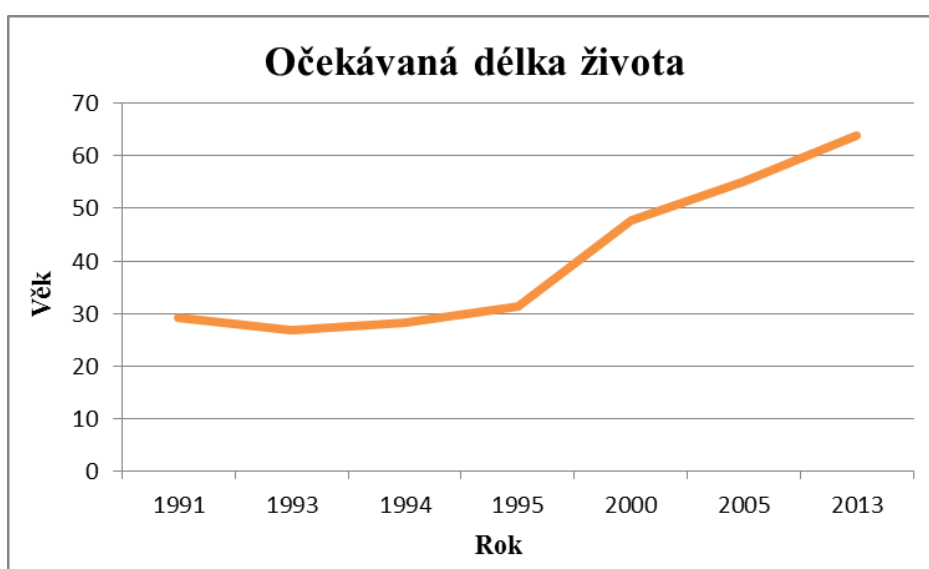
Vzhledem k nedostupnosti dat pro výpočet obecné míry úmrtnosti a neexistenci tohoto ukazatele samotného, je v analytické části uveden pouze počet úmrtí ve sledovaném období.

Na grafu č. 11 lze vidět, že největší počet úmrtí byl zaznamenán v období mezi lety 1990 a 1995, respektive v roce 1994, kdy zemřelo 800 tisíc až 1 milion obyvatel při genocidě. Naopak nejméně obyvatel zemřelo v období mezi lety 2010 a 2015. Postupné snižování počtu zemřelých poukazuje na zvyšující se úroveň zdravotnického systému a celkové úrovně Rwandy. V porovnání s ostatními státy střední Afriky je Rwanda zemí, kde se počet úmrtí v posledních letech snižuje. V posledních letech je ve Rwandě nízký počet úmrtí v porovnání s ostatními středoafričskými státy (UN, 2015a).

Mezi nejčastější příčiny úmrtí patří předčasné porody a jejich následky, akutní respirační infekce, srdeční choroby, HIV, malárie, tuberkulóza nebo zhoubné nádory. V příloze č. 4 lze vidět, jak velkou částí se tato nejčastější onemocnění podílí na úmrtí obyvatel Rwandy (CDC, 2013).

V roce 1996 přijala vláda Rwandy *Strategický plán pro zdraví*, který byl později nahrazen *Vizí 2020*, jenž se zaměřuje na primární zdravotní péči, rozvoj lidských zdrojů, posílení zdravotnického systému a meziodvětvový přístup ke zdraví. Spolu s tímto

programem vznikla vládní kampaň pro HIV/AIDS, která zaručila velké zlepšení v této oblasti (WHO, 2015). Od roku 2003 došlo k nárůstu zdravotnických zařízení, které nabízejí služby v podobě testování na HIV a zajišťující jeho prevenci. V roce 2004 bylo HIV pozitivních 10,8 % obyvatel Rwandy, avšak v roce 2013 to již bylo pouhých 0,8 % obyvatel (UNAIDS, 2014).

Obr. 12: Očekávaná délka života (zdroj: UN, 2015a - vlastní zpracování)

Očekávaná délka života obyvatel Rwandy začala od roku 1994 narůstat. Nejnižší očekávaná délka života byla v roce 1993 a její míra činila 26,76. V roce 2013 byla její míra 64,1. Tento trend zvyšující se očekávané délky života se nachází i v evropských zemích, avšak zde je průměrná délka života vyšší než ve Rwandě. V porovnání se zeměmi střední Afriky, je Rwanda dobrým příkladem, kdy v 90. letech 20. století měla jednu z nejnižších očekávaných délek života a v posledních letech je její míra jednou z nejvyšších ve střední Africe (UN, 2015a).

V porovnání mezi muži a ženami se očekávaná délka života značně liší. Mezi lety 1990 a 1995 byla u mužů o 5 let nižší, než u žen. Od roku 1996 se rozdíl zvětšil tak, že očekávaná délka života u žen činila 49,67 a mužů 39,75. Rozdíl mezi oběma pohlavími se drží až do současnosti, kdy mezi lety 2010 a 2015 byla očekávaná délka života u žen 66,30 a u mužů činila 59,65 (UN, 2015a).

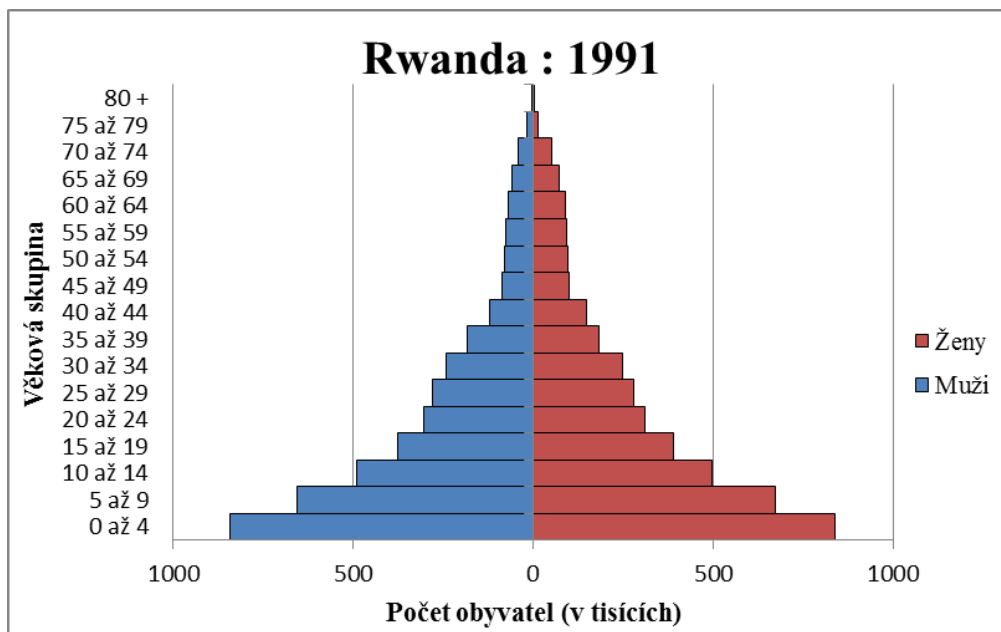
Míra urbanizace v roce 1991 dosahovala 6 % a do roku 2004 narostla na 20 %. Nárůst urbanizace ve Rwandě je způsoben hlavně prudkým nárůstem populace (WB, 2013). Důvodem migrace z venkovských oblastí do měst jsou hlavně ekonomické důvody. Ve městech jsou všeobecně lepší a větší pracovní příležitosti, nižší míra chudoby, lepší možnost vzdělání, lepší zajištění zdravotní péče a lepší infrastruktura. Obyvatelé, kteří se přestěhovali z venkovských oblastí do měst, nemohou vždy najít práci, protože nabídka práce na trhu neodpovídá počtu ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu. To způsobuje nárůst kriminality, vznik chudých předměstských oblastí a nárůst ilegálního obchodu. Míra urbanizace ve Rwandě je však jedna z nejnižších ve světě díky vysoké zaměstnanosti v sektoru zemědělství, které je provozováno hlavně ve venkovských oblastech Rwandy.

Demografický vývoj byl také ovlivněn přílivem a odlivem migrantů. Největší odliv obyvatel nastal v období 1990-1994, právě kvůli občanským nepokojům a nespokojeností s vládou, které vedly k občanské válce. Na konci roku 1994 ze země odešlo 1 348 000 obyvatel převážně z kmene Hutů, kteří se obávali odplaty tutsijských obyvatel za genocidu. Hutuové prchali především do okolních států Ugandy, Burundi, Tanzanie a Zairu⁴. Po uklidnění sporů se v následujícím období mezi lety 1995-2000 do země vrátila většina uprchlíků a jejich počet činil 1 210 000. Během následujících období (2000-2015) ze země odešlo v průměru 75 000 obyvatel a míra migrace činila -1,4 % (UN, 2015a).

2.3.3 Věková struktura obyvatel Rwandy

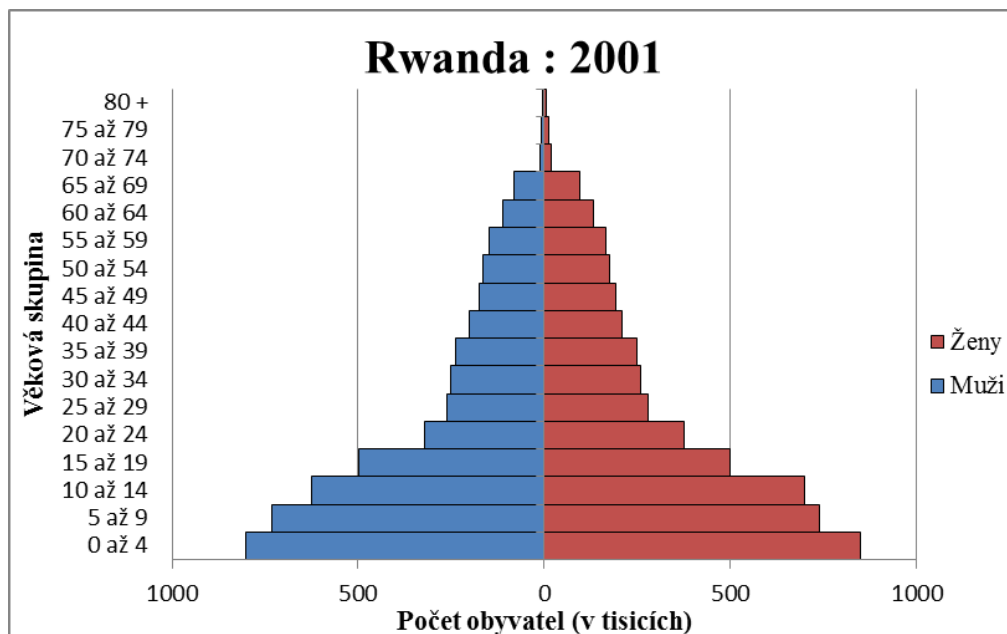
Věková struktura obyvatel Rwandy je porovnána ve třech sledovaných obdobích – v roce 1991, 2001 a 2013.

⁴ Zaire je středoafriický stát, který se od roku 1997 nazývá Demokratická republika Kongo (Geography, 2015).

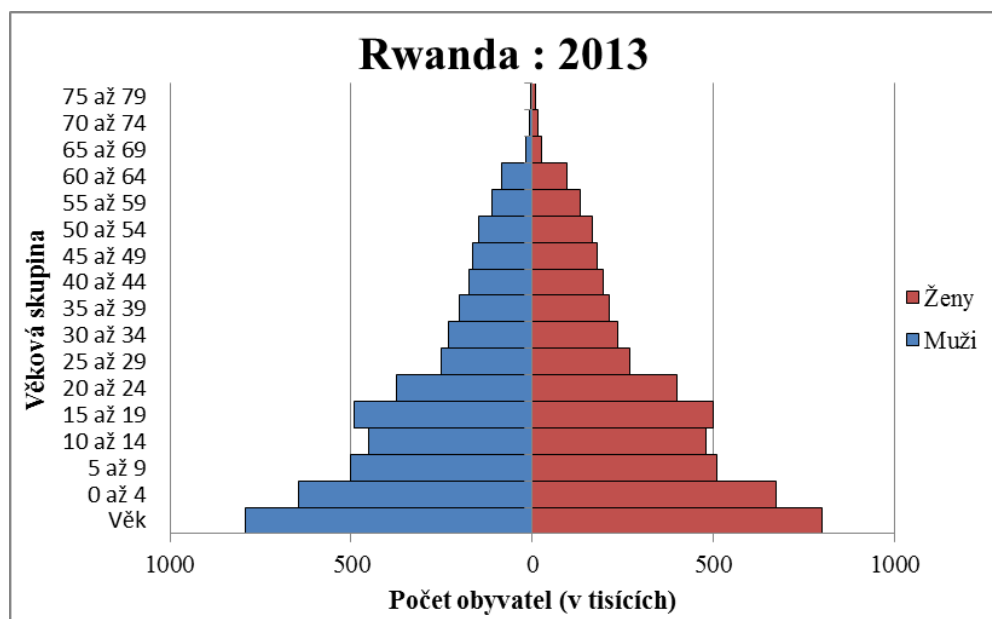
Obr. 13: Věková struktura Rwandy v roce 1991 (zdroj: World Life Expectancy, 2015 - vlastní zpracování)

U věkové struktury obyvatel Rwandy pro rok 1991 je znázorněn progresivní typ věkové pyramidy, který je typický pro rozvojové země. Převažuje zde předreprodukční populace nad reprodukční a reprodukční nad poreprodukční. To lze potvrdit na výše sledované průměrné očekávané délce života a úhrnné plodnosti. V roce 1991 činila úhrnná plodnost 6,55 porodů na jednu ženu a očekávaná délka života byla vzhledem k vysokému počtu úmrtí pouhých 29,13 let (World Life Expectancy, 2015).

Obr. 14: Věkova struktura Rwandy v roce 2001 (zdroj: World Life Expectancy, 2015 - vlastní zpracování)

V roce 2001 je věková struktura obyvatel mírně odlišná než před 10 lety, ale i přes to je stále typem progresivním. Vzhledem k poklesu předreprodukční populace se zvýšil počet obyvatel v reprodukčním věku. Tento jev je způsoben hlavně stárnutím populace a snížením úhrnné plodnosti. Oproti roku 1991 se zvýšil počet obyvatel v poreprodukčním věku, což je důsledkem zlepšující se zdravotní péče Rwandy a zvyšující se očekávané délky života. Úhrnná plodnost mezi lety 2000 a 2005 průměrně činila 5,4 porodů na jednu ženu a očekávaná délka života pro rok 2000 byla 47,64 (World Life Expectancy, 2015).

Obr. 15: Věková struktura Rwandy v roce 2013 (zdroj: World Life Expectancy, 2015 - vlastní zpracování)

V roce 2013 se věková struktura obyvatel nijak zásadně nezměnila. Navýšil se počet obyvatel v reprodukčním věku od 15 do 24 let. Počet obyvatel v předreprodukčním věku stále převyšuje obyvatelstvo v reprodukčním věku a obyvatelé v reprodukčním věku převyšují obyvatelstvo v poreprodukčním věku. Jako v předchozích dvou sledovaných obdobích je věková pyramida stále typem progresivním (World Life Expectancy, 2015). Oproti roku 2001, je možné sledovat mírné změny, jako je například pokles počtu osob v předreprodukčním věku a mírný nárůst osob v poreprodukčním nebo reprodukčním věku. Důvody jsou stejné jako v roce 2001 – stárnoucí populace, nižší počet úmrtí a vyšší očekávaná délka života, která je následkem zkvalitňování zdravotnických zařízení a zdravotní péče. Úhrnná plodnost mezi lety 2010 a 2015 činila 4 porody na jednu ženu a průměrná očekávaná délka života činila 64 let. Průměrný počet úmrtí mezi lety 2000 až 2005 činil 573 tisíc osob a mezi lety 2010 až 2015 zemřelo o 160 tisíc osob méně.

2.4 Vývoj a vliv ODA

2.4.1 Analýza vývoje ODA

Od roku 1994 hraje zahraniční pomoc důležitou roli ve snižování chudoby a v celkovém vývoji Rwandy. Oficiální rozvojová pomoc, dále jen ODA (Official development assistance), byla a stále je velkým přínosem z celkové zahraniční pomoci, avšak nedá se opomenout, že Rwanda si k ODA vybuchovala určitou závislost, díky které je dnes jednou z nejrozvinutějších zemí afrického kontinentu.

Vzhledem k nedostupnosti dat je kapitola omezena pouze na vybrané roky 2005, 2009 a 2013, protože oficiální internetová databáze OECD a WB poskytují data, která se týkají ODA a umístění jejích finančních toků, dohledatelná pouze v těchto letech.

Tab. 4: Podíl ODA na odvětvích Rwandy ve vybraných letech (zdroj: Aid Flows, 2015 – vlastní zpracování)

	2005	2009	2013
<i>Preventivní opatření vztahující se k dluhu</i>	8,5%	2,4%	1,7%
<i>Výrobní odvětví</i>	3,7%	6,8%	8,4%
<i>Program pomoci zaměstnancům</i>	20,9%	19,6%	5,0%
<i>Vzdělání</i>	5,8%	8,7%	10,4%
<i>Zdravotnické zařízení a péče</i>	16,5%	28,5%	31,8%
<i>Ostatní sociální sektory</i>	24,0%	17,5%	24,0%
<i>Humanitární pomoc</i>	5,0%	2,5%	3,1%
<i>Infrastruktura a služby</i>	9,4%	11,0%	14,8%
<i>Jiné</i>	6,2%	3,0%	0,8%
Celkem	577,400,000	933,590,000	1,081,110,000

V tabulce č. 4 lze vidět procentuální podíl finančních toků ODA investovaných do vybraných odvětví. V roce 2005 činila ODA 577 400 tisíc USD. Do programů na pomoc zaměstnancům nebo ekonomicky aktivnímu obyvatelstvu bylo vloženo 20,9 % financí od dárců ODA. Vznikly nové programy, které vytvářely nová pracovní místa na trhu práce nebo rozšiřovaly pracovní náplň zaměstnanců. Vznik programů zajišťoval i zvýšení příjmů zaměstnanců (Aid Flows, 2015).

Nejvyšší podíl (24 %) však tvořily ostatní sociální sektory, kam patří sociální péče, péče o seniory, děti, podpora sociálně slabých a vyloučených skupin, podpora na bydlení a další. Dále pak 16,5 % finančních toků bylo namířeno na podporu a zvýšení kvality zdravotnických zařízení a zdravotní péče. Další položkou, kde byly využity finanční toky dárců ODA, je zlepšení infrastruktury a vývoj sektoru služeb. Při zlepšování infrastruktury se převážně jednalo o rekonstrukci a výstavbu veřejných budov, podniků, silnic, podlažních garáží, vodovodních sítí a kanalizací, které nebyly dosud postavené nebo byly zničené během občanské války. Nejdůležitější stavbou byl Finanční úřad Rwandy v hlavním městě Kigali. Výstavba vyšla na 16,7 miliónů USD (Fair Construction, 2010). Právě v roce 2005 Ministerstvo veřejných prací ve Rwandě stanovilo, že nejvyšší část zahraniční finanční pomoci vloží na opravu a výstavbu vodovodní sítě a kanalizace. Za cíl mělo opravit 50 % venkovské infrastruktury, nainstalovat latríny v 30 % základních škol, na veřejných místech a ve zdravotních střediskách, zvýšení výnosů v oblasti distribuce vody a zvýšit přísun vody do městských oblastí (MFEP, 1999).

Ostatní zahraniční investice mířily už v menším podílu do vzdělání, na humanitární pomoc, vývoj výrobního odvětví, preventivní opatření proti zadlužení a jiné. V roce 2005 například nechalo Ministerstvo školství Rwandy postavit přednáškové místnosti a koleje v Kigali, které stály 2,2 miliónů USD. Na začátku roku 2005, nechal Institut technologií v Kigali, postavit vícepodlažní přednáškové stavby za 7 miliónů USD (Fair Construction, 2010).

V roce 2009 narostla finanční zahraniční pomoc ODA zhruba o 350 miliónů USD, ale struktura podílu na financovaných sektorech se změnila. Až 28,5 % všech financí ODA, které Rwanda v tomto roce přijala, byla investována na rozvoj a zlepšení úrovně zdravotní péče a zdravotnických zařízení (Aid Flows, 2015). Ve výroční zprávě Ministerstva zdravotnictví Rwandy z prosince roku 2009 je potvrzeno, že byl vyvinut komplexní rámec financování nejen do zdravotní péče a zdravotních zařízení, ale také do výstavby systému zdravotního pojištění, které dosud nebylo řádně rozvinuté (MOH, 2009). Druhý a třetí nejvyšší podíl tvoří programy na pomoc zaměstnancům a financování ostatních sociálních sektorů stejně tak, jako v roce 2005. Na obnovu

infrastruktury a služeb je investováno 11 % finančních příspěvků. Došlo například k výstavbě vodní elektrárny na řece Rukarara nebo různých centrálních kanceláří. Do rozvoje vzdělání šlo o necelá 3 % více financí od dárců ODA než v roce 2005. V hlavním městě Kigali byla postavena vesnice Agahozo - Shalom pro mládež, která zahrnuje kampus, různé množství vzdělávacích programů a služeb, které podporují duševní i fyzické zdraví studentů a zvyšují jejich úroveň vzdělání (Fair Construction, 2010). Podíl finančních toků do výrobního odvětví se zvýšil na 6,8 % z původních 3,7 %. Naopak klesly finance podporující humanitární pomoc nebo opatření proti zadluženosti. Veřejný dluh vlády na HDP činil v roce 2006 70,68 % a v roce 2009 klesl na 21,27 % (Aid Flows, 2015).

V posledním sledovaném roce 2013 činila ODA 1,08 miliardy USD. Nejvyšší podíl financí od dárců ODA směřoval do zdravotnictví a zdravotnických zařízení stejně, jak tomu bylo v roce 2009. Částka však tvořila jednu třetinu přijatých financí (Aid Flows, 2015).

I přes tak velkou finanční podporu od dárců ODA je ve Rwandě, na tak vysoký počet obyvatel, málo lékařů ve veřejných nemocnicích. Na začátku roku 2013 zahájila vláda Rwandy prostřednictvím Ministerstva zdravotnictví *Program lidských zdrojů ve zdravotnictví*, (dále jen HRH). Cílem HRH je výstavba zdravotně vzdělávací infrastruktury a příliv kvalitní pracovní síly do systému zdravotní péče ve Rwandě. Hlavním problémem Rwandy je velký nedostatek kvalifikované pracovní síly ve zdravotnictví, nedostatečné vybavení nemocnic, nedostatečná infrastruktura a nerozvinuté řízení zdravotnických zařízení. Kromě poskytnutí finanční pomoci, poskytlí dárci ODA prostřednictvím HRH lékařské odborníky, kteří předají odborné znalosti a tím zvýší kvalitu pracovní síly ve rwandském zdravotnictví (HRH, 2015).

Další oblastí, kde se podílely finanční toky ODA, byly ostatní sociální sektory. Podíl ostatních sociálních sektorů, na celkové přijaté částce od ODA, tvořil 24 % stejně tak, jako tomu bylo v roce 2005. Třetí nejvyšší podíl tvoří infrastruktura a služby, který tvoří 14,8 % z celkových toků ODA. Zvýšil se počet obchodních zón, administrativních ploch a objektů a došlo k postupným rekonstrukcím širokého spektra budov. K výstavbám a rekonstrukcím došlo většinou v hlavním městě Kigali, které je

srovnatelné s vyspělými světovými městy. Venkovské oblasti Rwandy jsou ale nerozvinuté.

V roce 2005 bylo například postaveno šest vodních elektráren, venkovské vodovody nebo zásobní nádrže. Jen tyto tři projekty přišly rwandskou vládu na 8,5 miliónů USD (Fair Construction, 2010). Sektor vzdělání je z toků ODA financován z 10,4 %. Oproti předchozím letům se podíl zdrojů na sektoru vzdělání mírně zvýšil. Rwanda si uvědomuje, že vzdělání je klíč k rozvoji, avšak stále je nutné podporovat z větší části jiné sektory, které jsou důležitější. Neustále dochází ke vzniku nových univerzit, základních i středních škol, ale také k výstavbě přednáškových místností, laboratoří a jiných vzdělávacích institutů. Vize Ministerstva školství Rwandy pro rok 2013 je poskytnout svým občanům vysokou kvalitu vzdělání prostřednictvím vzdělávacích institucí za rovných podmínek pro všechny občany. Posláním Ministerstva školství je transformace rwandského občana v kvalifikovaný lidský kapitál a jeho cílem je snaha zajistit rovný přístup ke vzdělání se zaměřením na boj proti negramotnosti, podpory vědy a techniky, kritického myšlení a pozitivních hodnot (MINEDUC, 2014).

Sektory, které jsou v rámci ODA podporovány menším, jak 10 % podílem, jsou preventivní opatření vztahující se k dluhu, výrobní odvětví, programy na pomoc zaměstnancům, humanitární pomoc a další (Aid Flows, 2015).

2.4.2 Vliv ODA na ekonomický a demografický vývoj

Existuje mnoho různých studií týkajících se vlivu zahraniční pomoci na ekonomický růst. Některé studie tvrdí, že zahraniční pomoc má pozitivní vliv na ekonomický růst a jiné to naopak vyvrací.

Na příkladu ODA a jejího vlivu na ekonomický růst ve Rwandě, lze říci, že ODA měla značný vliv na nezaměstnanost. Zahraniční příliv investic byl věnován na podporu programů pomoci zaměstnancům a na podporu vzdělání, čímž se zvýšila kvalifikovaná pracovní síla. Pozitivní vývoj HDP a ekonomického růstu, byl ovlivněn hlavně ekonomickými reformami, které obnovily finanční stabilitu, ekonomickou aktivitu a přeorientovaly ekonomiku na tržně orientovanou. ODA na tomto vývoji měla také určitý podíl, protože většinu reforem finančně podpořila. Navíc část finančních toků

ODA byla vkládána na prevenci a snížení proti státnímu dluhu Rwandy. Další díl financí z ODA byla využita na zlepšení infrastruktury, která zajistila rekonstrukci nebo výstavbu budov, podniků, silnic, železnic, vodovodních sítí a kanalizace (Aid Flows, 2015).

Ve sledovaných letech od roku 2005 až do roku 2013 byl největší příliv financí od dárců ODA využit na podporu zdravotnictví a zdravotní péče. Došlo k výstavbě nových zdravotnických zařízení, k nákupu nových zdravotnických lůžek, pomůcek a technologií a finanční podpora zajistila příliv nové kvalifikované pracovní síly. K roku 2013 bylo ve Rwandě 625 lékařů. Jeden lékař náleží na 17 150 obyvatel. Počet zdravotních sester a porodních asistentek činil ve stejném roce 8 513. Vysoký nárůst (až o 90 %) byl například zaregistrován u počtu ambulantních vozidel a sanitek (MOH, 2011). Počet nemocničních lůžek v roce 2010 činil 9 585 lůžek ve zdravotnických centrech a 6 664 lůžek v okresních nemocnicích. Jedno nemocniční lůžko tedy přísluší na 639 obyvatel (Gros, 2014). Novým zaměstnancům v oboru zdravotnictví bylo zajišťováno předávání odborných lékařských znalostí od odborníků z rozvinutých zemí skrze ODA. Druhým sektorem, kam nejvíce ODA přispěla, byla infrastruktura a služby. Vzniklo velké množství nových budov, mnoho budov bylo rekonstruováno a došlo k opravám kanalizací a vodní infrastruktury. Lepší stav vodovodních sítí a kanalizací vedl ke zlepšení hygienických podmínek a zdravotnických zařízení. Významnou oblastí pro financování bylo vzdělání, které bylo ve Rwandě značně nerozvinuté. S přílivem zahraniční pomoci a předáním určitého know-how Rwanda pochopila, že vzdělání je klíčem k rozvoji (Aid Flows, 2015). Lze říci, že vyšší úroveň vzdělání, infrastruktury a zdravotnictví, směřovala ke zlepšení celkového zdravotního stavu obyvatelstva, které pozitivně ovlivnilo demografický vývoj.

Úhrnná plodnost se v období mezi lety 2005 až 2010 oproti předchozímu období snížila, ale počet živě narozených dětí byl během stejného sledovaného období nejvyšší. Tento fakt potvrzuje skutečnost, že zdravotní stav obyvatel Rwandy a úroveň zdravotnictví se zvýšila. S rostoucím se přílivem finančního kapitálu od ODA se snižoval počet úmrtí a zvyšovala se průměrná očekávaná délka života. Naopak migrace a urbanizace nebyla ze strany ODA nijak podporována. Vlivem pozitivních dopadů ODA na vývoj Rwandy,

se po genocidě vrátila skoro většina uprchlíků nazpět do Rwandy. Kdyby se stav země nezlepšoval, bylo by pravděpodobné, že by uprchlíci hledali své domovy v sousedních zemích.

2.5 Postkonfliktní rekonstrukce a proces národního usmíření

Po ukončení rwandské genocidy vyvstaly různé otázky. Hlavní otázkou bylo, jak vyřešit nenávisť mezi oběma etniky a zabránit tomu, aby se taková traumatická událost už nikdy neopakovala. Další otázkou bylo také to, zda a jak vůbec stíhat ty, kteří jsou zodpovědní za spáchané činy genocidy. Zásadním krokem byl proces postkonfliktní rekonstrukce Rwandy, která je definována v poslední kapitole teoretické části. Základním ze čtyř pilířů postkonfliktní rekonstrukce je vytvoření bezpečnosti, kdy je nutné zajistit zvýšení vojenské kontroly, rozvoj stabilních bezpečnostních institucí a prostředí bez ohrožení.

Působnost mírové mise UNAMIR ve Rwandě trvala do roku 1996 i přes to, že z mnoha důvodů selhala. Jejím cílem bylo poskytování humanitární pomoci v důsledku konfliktu. Nezbytností pro usmíření bylo založení stabilní a nestranné koaliční vlády, jejíž členové byli v kombinaci obou etnických skupin. V červenci 1994 se prezidentem stal Pasteur Bizimungu z kmene Hutu a viceprezidentem a ministrem obrany Paul Kagame z kmene Tutsi. Důležitým krokem bylo obvinění a zadržení pachatelů za účast na genocidě. Počet trestně stíhaných osob převyšoval 120 tisíc. Vzhledem k vysokému množství pachatelů, byla soudní odpověď sledována ve dvou úrovních, a to prostřednictvím soudů Gacaca a Mezinárodním trestním tribunálem pro Rwandu. (UN, 2015b).

Rwanda vytvořila vlastní soudní systém Gacaca, který za pomoci tradičních hodnot vedl k usmíření rwandské populace. Hlavním důvodem vzniku těchto komunitních soudů byla plná kapacita věznic a nevyvinutý soudní systém Rwandy. Gacaca je tradiční rwandský způsob souzení pachatelů genocidy, který je navržen tak, aby podporoval proces rekonstrukce rwandské společnosti. Soudy umožňují pachatelům přiznat se k činům, které v době genocidy spáchali a zároveň se omluvit obětem a jejich rodinám. Soudci u Gacaca systému nejsou profesionálními soudci ani právníky, jedná se

o obyčejné občany Rwandy, kteří jsou voleni z jejich komunit do 11 tisíc jurisdikcí. Systém je cílevědomou snahou o zapojení celé společnosti do procesu spravedlnosti, usmíření a obnovy vztahů mezi občany. Jeho jedinečnost spočívá v masovém zapojení populace do procesu usmíření. Soudním systémem Gacaca prošlo kolem 90 tisíc případů (Clark, 2010).

Souzení viníků probíhalo i na mezinárodní úrovni a to za pomoci Mezinárodního trestního tribunálu pro Rwandu (dále jen ICTR). ICTR byl zřízen Radou bezpečnosti OSN v listopadu 1994 pro stíhání osob odpovědných za genocidu a jiné závažné porušení trestního a humanitárního práva na území Rwandy v období od 1. ledna 1994 do 31. prosince 1994 (UNICTR, 2015). Ke konci roku 2010 bylo zadrženo 81 pachatelů, 30 z nich bylo shledáno vinnými a 8 zproštěno viny. Dalších 36 osob bylo souzeno v následujících letech (OSN, 2005). Mezi obžalované se nejčastěji řadí vysoce postavení vládní a vojenští úředníci, politici nebo také vedení médií. ICTR je vůbec první mezinárodní tribunál, který jako první interpretoval definici genocidy v Ženevských úmluvách z roku 1948. Jedná se také o první mezinárodní trestní tribunál, který definoval znásilnění v mezinárodním trestním právu jako prostředek ke spáchání genocidy (UNICTR, 2015).

Dlouhodobý národní proces usmíření a proces postkonfliktní rekonstrukce byly prvními predominantními faktory, které pomohly k rozvoji Rwandy. Pokud by v zemi nedošlo k procesu usmíření, tak by nebyla zajištěna bezpečnost obyvatel a preventivní opatření konfliktu. Bylo by zde potenciální riziko toho, že by se mohla situace opakovat nebo by mohlo dojít k jinému konfliktu mezi etnickými skupinami.

3 NÁVRHOVÁ ČÁST

Z provedené analýzy vlivu ODA na ekonomický a demografický vývoj lze říci, že díky jejímu vlivu se Rwanda stala významnou zemí celého afrického kontinentu. Po genocidě nastal rapidní ekonomický růst, ostře klesla míra chudoby a sociální nerovnost. I přesto, že vliv ODA má na demografii a ekonomii Rwandy pozitivní dopad, je vývoj daných oblastí velice zranitelný.

Existuje hned několik řešení, které mohou zajistit zlepšení celkového ekonomického vývoje, níže bude uvedeno pět nejdůležitějších návrhů.

Vzhledem k nejvíce rozvinutému sektoru zemědělství, vyváží Rwanda hlavně zemědělské komodity. Cena zemědělských komodit je na trhu velmi nízká, proto by hospodářská politika Rwandy měla zajistit zvýšení ekonomické přidané hodnoty⁵ při jejich vývozu. Vláda navíc získává právě z přidané hodnoty velkou část svých příjmů. Zvýšení přidané hodnoty je zásadní hlavně u nejvíce vyvážených komodit, jako je čaj a káva. Vyšší přidané hodnoty lze docílit změnou fyzického stavu komodit (např. obilí namleté na mouku) nebo výrobou komodity jiným způsobem (např. ekologicky šetrným způsobem). Vyšší přidaná hodnota by zvedla celkovou cenu komodit na trhu a zajistila by vyšší příjmy jak zemědělcům, tak rwandské vládě. Ke zvýšení ekonomického růstu je možné přispět rozvojem průmyslu a služeb, jejichž sektor je ve Rwandě značně nerozvinutý. Rwanda má tu nevýhodu, že disponuje nedostatečným nerostným bohatstvím malých ložisek wolframu a cínu. Výnosy z těžebního průmyslu jsou nízké. Země by se měla zaměřit na výrobu strojírenských výrobků, protože značná část je do země importována. Kdyby je začala sama vyrábět, posílilo by to export, zvýšilo význam průmyslového sektoru a zaručilo větší příliv financí.

Důležitý posun může Rwanda udělat také v rozvoji cestovního ruchu. Z hlediska fauny a flóry je Rwanda pro cestovatele atraktivní zemí. Problémem však je, že většina lidí zůstává od genocidy v domnění, že ve Rwandě není bezpečno. Co se týče otázky

⁵ Ekonomická přidaná hodnota je znázornění tzv. ekonomického zisku, který firma vygenerovala po odečtení účetních nákladů, daní a nákladů na cizí i vlastní kapitál (Zikmund, 2011).

bezpečnosti, míra kriminality je velice nízká. Ministerstvo pro rozvoj Rwandy by mělo využít legislativní nástroje pro vytváření podmínek pro rozvoj cestovního ruchu a stanovit určitá pravidla pro provoz leteckých společností a cestovních agentur.

V současné době je ve Rwandě méně rozvinuté podnikání. Dochází k nárůstu pouze drobných domácích podniků, které k rozvoji Rwandy přispívají minimálně. Rozvoj podnikání je spojený s nedostatečným rozvojem školství, kdy mladí lidé nemají vzdělání na to, aby založili vlastní podnik a vedli jej. Dle mého názoru je důležité zvýšit investice na podporu vzdělávacích programů, které by zaručily větší znalosti o podnikání u mladých lidí. Pak by došlo k nárůstu počtu větších podniků, které zaměstnají určitý počet osob, a to bude mít pozitivní vliv na nezaměstnanost. Pro založení vlastního podniku je důležité mít kapitál, který pokryje počáteční náklady. Bylo by tedy vhodné, kdyby zde existovaly programy nebo centra na podporu začínajícím podnikatelům, jako je například program *The Village Savings and Loan*, který pomáhá občanům z vesnických oblastí při rozvoji a vzniku jejich podnikání (VSL Associates, 2012). Takové programy by nabízely pomoc při budování kapitálu, možnost vypůjčení peněz, splácení s nízkým úrokem a zajištění poradenství během začátků podnikatelské činnosti.

Velký rozdíl je mezi městskými oblastmi a venkovem. Zatímco hlavní město Kigali je srovnatelné s rozvinutými evropskými městy, venkovské oblasti připomínají pravý opak. Je nutné zaměřit se na rozvoj venkovských oblastí s orientací na rozvoj infrastruktury, hlavně na výstavbu silnic, kanalizací a růst energetiky. Je také nutná výstavba železniční sítě, která ve Rwandě v současnosti není a mohla by se podílet na tvorbě regionálního obchodu. Na její výstavbě se však pracuje a její dokončení je v plánu do roku 2018 (Czech Trade, 2014).

Demografický vývoj je hůře ovlivnitelný než vývoj ekonomický. Populační růst je v současnosti celosvětovým problémem, který není lehce ovlivnitelný. V rozvojových zemích se tento problém vyskytuje nejčastěji, ale je těžké jej řešit, protože otázka regulace porodnosti se značně dotýká práv žen. Rwanda je svojí rozlohou malá země, dvakrát menší než Česká republika, ale počet obyvatel je ve Rwandě vyšší. I přes vysoký počet úmrtí a vysoké míry migrace, zaznamenaných během rwandské genocidy,

je počet obyvatel vysoký, což potvrzuje vysoká úhrnná plodnost. Jistým řešením zpomalení populačního růstu je zlepšení přístupu k antikoncepci a vzdělávání v této oblasti. Dále by mělo být rozšířeno vzdělávání v oblasti plánovaného rodičovství, aby si nastávající rodiče uvědomili, že je dobré zplodit takový počet potomků, které jsou schopni zajistit.

Zdravotní stav obyvatel Rwandy se během posledních let rapidně zlepšil, ale stále je v této oblasti co dohánět. Je nutné směřovat finanční zdroje převážně na výstavbu kanalizací a vodovodních sítí vedoucích ke zlepšení hygienických podmínek. Lepší hygienické podmínky zaručují dobrý zdravotní stav obyvatelstva. Důležitým krokem pro zlepšení zdravotního stavu a snížení úmrtnosti je omezení nárůstu infekce HIV. Snížení viru HIV by měly zajišťovat vzdělávací programy, které by poskytovaly informace o riziku HIV/AIDS, o přenosu a snížení rizika a o bezpečném pohlavním styku právě za použití antikoncepce. Nejčastějšími příčinami úmrtí ve Rwandě jsou předčasné porody, malárie, respirační infekce a srdeční choroby. Pro snížení počtu úmrtí a zvýšení očekávané délky života je nutné zvýšit počet lékařů, kteří ve Rwandě chybí. Nezbytností je směřování finančních prostředků na podporu vzniku lékařských fakult a rozvoje vzdělání v oblasti medicíny.

Poskytnuté finance v rámci zahraniční pomoci bývají často použity neuváženým způsobem. Často tak dochází k vybudování závislosti států na zahraniční pomoci. To ovšem není příklad Rwandy, kdy po celou dobu, co ODA Rwandě přispívala, rozdělila vláda zdroje uváženě do těch oblastí, kde to bylo nejvíce potřebné - školství, zdravotnictví a infrastruktura. Rwanda na přílivu zahraniční pomoci závislá a proto je nutné zahraniční podporu do budoucna postupně snižovat. Snižování závislosti na zahraniční pomoci je zahrnuto v cílech Vize 2020.

Nejzákladnější nutností je udržovat bezpečnost a mír v zemi, které patří mezi hlavní prostředky pro rozvoj státu. Mezi sousední Demokratickou republikou Kongo a Rwandou dochází ke střetům. Demokratická republika Kongo obvinila Rwandu z krádeží nerostných surovin, vypalování vesnic, znásilnění žen a z údajného podílu na rekrutování dětských vojáků. Rwanda tuhle skutečnost popírá (Al Jazeera, 2014). Občané Demokratické republiky Kongo tvrdí, že západní mocnosti mají Rwandu

v oblibě, proto ji nedávají nic za vinu a situaci neřeší. Nelze říci, kde se nachází pravda, ale Rada bezpečnosti OSN by měla tuto situaci prověřit a popřípadě začít řešit, aby se neopakovalo něco podobného, co v historii nebo nedošlo k jinému konfliktu mezi zeměmi.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřila na analýzu vlivu ODA na ekonomický a demografický vývoj Rwandy, který byl analyzován pomocí historicko - komparativní metody ve vybraném období. Vzhledem k špatné bezpečnostní situaci, která vyústila v hrůznou genocidu, se po ukončení konfliktu ekonomika Rwandy ocitla v hluboké recesi. Ekonomické ukazatele vykazovaly velmi nízké hodnoty. Zdravotní stav obyvatel se zhoršil jak po stránce fyzické, tak po stránce psychické. Došlo k úmrtí vysokého počtu osob a tisíce obyvatel migrovalo do okolních států. Mezi občany Rwandy, kteří přežili, panovalo napětí, nedůvěra a nenávisť. Špatný stav celé země však v následujícím roce (1995) dosáhl rychlého obratu. Ekonomické ukazatele začaly nabývat kladných a poměrně vysokých hodnot, nastal příliv zahraniční pomoci a byl zahájen proces národního usmíření, který tvořil základní krok pro nastolení bezpečnosti.

Z provedených analýz ekonomického vývoje plyne, že hodnoty ukazatelů v současné době dosáhly pozitivních hodnot, ale i přes to je na ekonomické situaci stále co zlepšovat. V návrhové části jsou navržena doporučení, která mohou pomoci k dalšímu rozvoji rwandské ekonomiky. Dle analýzy demografických ukazatelů se demografické procesy od dob konfliktu výrazně zlepšily. Klesla porodnost, úmrtnost a zvýšila se průměrná očekávaná délka života. Pozitivní změny ukazatelů jsou ukázkou zlepšujícího se zdravotního stavu obyvatelstva. A právě demografický i ekonomický vývoj byl velmi významně a pozitivně ovlivněn ODA, díky jejíž pomoci se z chudé a zpustošené Rwandy stalo „Švýcarsko Afriky“.

Přes velký příliv zdrojů od dárců ODA není ve Rwandě dobře rozvinutá oblast infrastruktury, zdravotnictví a školství a to převážně ve venkovských oblastech. Právě podpora těchto oblastí je základním předpokladem pro další rozvoj Rwandy. Nutností však je postupné snížení závislosti Rwandy na zahraniční pomoci, kterou si během 20 let vytvořila.

Nad otázkou bezpečnosti visí otazník. Občané Rwandy se prezentují jako Rwandané, nerozlišují se na kmeny. Velkou zásluhu na tom má současný prezident Paul Kagame, který zásadně přispěl k usmíření mezi etniky a zakázal propagaci genocidy.

Bezpečnostní situace ve Rwandě je nestabilní. Občané mají od prezidenta zakázáno se dle kmenů rozlišovat, ale kdyby to nebylo pod přísným dohledem vlády, tak by k rozdělení na kmeny stále docházelo. Menšinová Tutsiové v sobě i nadále nesou velkou bolest, na kterou nelze jen tak zapomenout. Tutsiové jsou navíc dosazováni na vysoké pracovní pozice a to vyvolává nespokojenost kmene Hutů. Dochází i k uzavírání manželských vztahů mezi příslušníky obou kmenů, ale vždy je muž Hutu a žena Tutsi, aby potomstvo přebralo kmenovou příslušnost po otci. Jednou z nejistot je nestabilita mezi Rwandou a Demokratickou republikou Kongo.

Dokud se Paul Kagame udrží na prezidentské pozici, je méně pravděpodobné, že by se incident mezi etniky opakoval. Rwandané se ovšem obávají, co nastane, až Paul Kagame jednoho dne nebude v čele Rwandy. Není tedy vyloučeno, že bezpečnost Rwandy bude do budoucna narušena, a tím dojde k její destabilizaci, která je pro rozvoj ekonomiky a demografie obecně klíčová.

Seznam použité literatury a internetových zdrojů

Al Jazeera. Heavy fighting resumes on Rwanda - DRC border [online]. 2014 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.aljazeera.com/news/africa/2014/06/heavy-fighting-resumes-rwanda-drc-border-2014611134650993769.html>

BELL-FIALKOFF, Andrew. Etnické čistky: Bosna, Kypr, Karabach, Kosovo, Palestina, bývalý Sovětský svaz, Rwanda a Burundi, Srí Lanka, Transylvánie, Ulster. 1. Vyd. Praha: Práh, 2003, 327 s. ISBN 80-7252-070-9.

BOUDREAUX, Karol C. Economic Liberalization in Rwanda's Coffee Sector: A Better Brew for Success [online]. 2015 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: http://siteresources.worldbank.org/AFRICAEXT/Resources/258643-1271798012256/rwanda_Coffee.pdf

BUREŠ, Oldřich. Teorie a praxe postkonfliktní rekonstrukce: sborník vybraných příspěvků z konference pořádané Metropolitní univerzitou Praha ve spolupráci s Prague Security Studies Institute v Praze 22. listopadu 2008. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 48 s. ISBN 978-80-7380-142-7

CDC. Global Health - Rwanda [online]. 2013 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.cdc.gov/globalhealth/countries/rwanda/>

CLARK, Phil. The Gacaca Courts, Post-Genocide Justice and Reconciliation in Rwanda. 1. Vyd. New York: Cambridge University Press, 2010. ISBN 978-0-521-19348-1

CzechTrade. Keňa, Uganda a Rwanda plánují železniční spojení do r. 2018 [online]. 2014 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.czechtrade.cz/sluzby-2014/informacni-servis/novinky/kena-uganda-a-rwanda-planuji-zeleznicni-spojzeni-do-28945/>.

ČADIL, Jan. Regionální ekonomie: teorie a aplikace. 1. Vyd. V Praze: C. H. Beck, 2010, 152 s. ISBN 978-80-7400-191-8.

ČERNOHORSKÝ, Jan a Petr TEPLÝ. Základy financí. 1. Vyd. Praha: Grada, 2011, 304 s. ISBN 978-80-247-3669-3

ČEVELA, Rostislav, Libuše ČELEDVÁ a Hynek DOLANSKÝ. Výchova ke zdraví pro střední zdravotnické školy. 1. Vyd. Praha: Grada publishing a.s., 2009. ISBN 978-80-247-2860-5.

ČNB. Aktualizace spotřebního koše od ledna 2010 [online]. 2015 [cit. 2015-10-22].

Dostupné z:

https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_II/boxy_a_prilohy/zoi_II_2010_box_IV.html

ČNB. Co to je inflace? [online]. [cit. 2015-11-21]. Dostupné z:

www.cnb.cz/cs/faq/co_to_je_inflace.htm

Demografie. Základní ukazatele [online]. 2014 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z:

http://www.demografie.info/?cz_porodnostukazatele

Fair Construction. Projects [online]. 2010 [cit. 2015-10-13]. Dostupné z:

<http://www.fairconstructionrw.com/project.php>

Foundation Rwanda. The Genocide [online]. 2012 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z:

<http://www.foundationrwanda.org/thegenocide.aspx>

FROUZ, Jan a Bedřich MOLDAN. Příležitosti a výzvy environmentálního výzkumu. 1.

Vyd. Praha: Karolinum, 2015. ISBN 978-80-246-2667-3.

GASORE, Ben. Rwanda: Central Bank Dispels Fears of Deflation. All Africa [online].

2015 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z: <http://allafrica.com/stories/201502230023.html>

Geography. Which Congo is Zaire? [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z:

<http://geography.about.com/od/democraticrepcongomaps/a/zairecongo.htm>

GROS, Jean - Germain. Healthcare Policy in Africa: Institutions and Politics from Colonialism to the present. 1. Vyd. USA: Rowman and Littlefield Publishers, 2014. ISBN 978-1-4422-3534-2.

HOLÁ, Lenka. Mediace v teorii a praxi. 1. Vyd. Praha: Grada publishing, a.s., 2011.

ISBN 978-80-247-3134-6.

HRH. Program Overview [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z:

<http://www.hrhconsortium.moh.gov.rw/about-hrh/program-overview/>

- Inflation Data. How do I calculate inflation rate? [online]. 2014 [cit. 2015-09-12].
Dostupné z: http://inflationdata.com/inflation/Inflation_Articles/CalculateInflation.asp
- IVANOVÁ, Kateřina, Lenka ŠPIRUDOVÁ a Jana KUTNOHORSKÁ. Multikulturní ošetrovatelství I. 1. Vyd. Praha: Grada, 2005, 248 s. ISBN 80-247-1212-1
- JONES, Adam. The Scourge of Genocide: Essays and Reflections. 1. Vyd. New York: Routledge, 2013. ISBN 978-0-415-69053-9.
- JUREČKA, Václav. Makroekonomie. 1. Vyd. Praha: Grada, 2010, 332 s. ISBN 978-80-247-3258-9.
- KINLOCH, Graham C. a Raj P. MOHAN. Genocide: Approaches, Case Studies and Responses [online]. New York: Algora Publishing, 2005 [cit. 2015-10-21]. ISBN 0-87586-381-7.
- LACINA, Lubor, Petr ROZMAHEL a Antonin RUSEK. Financial crisis - institutions and policies. Ed. 1st. Bučovice: Martin Stríž, 2010, 266 s. ISBN 978-80-87106-36-5
- MFEP. Economic Development and Poverty Reduction Strategy [online]. Rwanda: Government of Rwanda, 2007 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: http://planipolis.iiep.unesco.org/upload/Rwanda/Rwanda_EDPRS_2008-2012.pdf
- MFEP. Rwanda Vision 2020 [online]. Rwanda: Government of Rwanda, 2000 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.sida.se/globalassets/global/countries-and-regions/africa/rwanda/d402331a.pdf>
- MFEP. Social Sector Review: Objectives and Expenditure Scenarios [online]. Rwanda: Government of Rwanda, 1999 [cit. 2015-11-24].
- MINEDUC. Education Statistical Yearbook [online]. Rwanda: Government of Rwanda, 2014 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.mineduc.gov.rw/fileadmin/user_upload/2013_Rwanda_Education_Statistics.pdf
- MOH. Rwanda Health financing Policy [online]. Rwanda: Government of Rwanda, 2009 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z:

<http://www.moh.gov.rw/fileadmin/templates/Docs/RWANDA-HEALTH-FINANCING-POLICY-FINAL.pdf>

MOH. Rwanda Health Statistic Booklet [online]. Rwanda: Government of Rwanda, 2012 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z:

http://www.moh.gov.rw/fileadmin/templates/HMIS_Docs/MOH_Annual_booklet-2011.pdf

MUŽÁKOVÁ, Karina. Demografie: (úvod do problematiky). Vyd. 1. Brno: Vysoká škola Karla Engliš, 2010, 91 s. ISBN 978-80-86710-24-2.

MZV. Rwanda: Ekonomická charakteristika země [online]. 2015 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z:

http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/afrika/rwanda/ekonomika/ekonomicka_charakteristika_zeme.html

NESEJT, Pavel. Co to je, když se řekne "deflace" [online]. 2004, 2015-11-21 [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/42751-co-to-je-kdyz-se-rekne-deflace/>

NISR. Demographic and health survey 2010: Final report [online]. Rwanda: National Institute of Statistics of Rwanda, 2012 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z:

<http://statistics.gov.rw/taxonomy/term/demography>

NISR. Labour force participation - Thematic report [online]. Rwanda: Government of Rwanda, 2014 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z:

http://www.lmis.gov.rw/scripts/publication/reports/Fourth%20Rwanda%20Population%20and%20Housing%20Census_labour_Force.pdf

NOVOTNÁ, Hana, Petr PONIKELSKÝ a Alois SLEPIČKA. Společnost a životní prostředí v regionálním rozvoji. Praha: Vysoká škola regionálního rozvoje, 2011. ISBN 978-80-87174-11-1.

NISR. Consumer price index survey [online]. 2012 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z:

<http://www.statistics.gov.rw/survey/consumer-price-index-cpi-survey>

- NISR. Fourth Population and Housing Census [online]. 2012 [cit. 2015-11-23].
Dostupné z: <http://www.statistics.gov.rw/survey-period/fourth-population-and-housing-census-2012>
- OECD. Official development assistance – definition and coverage [online]. 2015 [cit. 2015-10-13]. Dostupné z:
<http://www.oecd.org/dac/stats/officialdevelopmentassistancedefinitionandcoverage.htm#Definition>
- OECD. Official development assistance. [online]. 2015 [cit. 2015-11-22]. Dostupné z:
<https://data.oecd.org/oda/net-oda.htm>
- OSN. Mezinárodní trestní tribunál pro Rwandu [online]. Praha, 2005 [cit. 2015-11-24].
Dostupné z: <http://www.archiv.osn.cz/system-osn/mezinarodni-tribunaly/?i=136>
- OSN. Úmluva o zabránění a trestání zločinu genocidia [online]. 2004 [cit. 2015-11-22].
Dostupné z: <http://www.osn.cz/wp-content/uploads/2015/03/umluva-genocida.pdf>
- PALÁT, Milan, Jitka LANGHAMROVÁ a Lukáš NEVĚDĚL. Obecná demografie: General demography. 1. Vyd. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2014. ISBN 978-80-7509-117-8.
- PAVLAČKA, Ondřej. *Makroekonomie* [online]. 2015 [cit. 2015-11-25]. Dostupné z:
<http://docplayer.cz/2653933-Ekonomie-1-makroekonomie-rndr-ondrej-pavlacka-ph-d.html>
- Rwanda. Economy [online]. 2011 [cit. 2015-09-03]. Dostupné z:
<https://www.issafrica.org/AF/profiles/Rwanda/Economy.html>
- SIKORA, Michal. Inflace, jak teda funguje [online]. 2013, 2015-10-22 [cit. 2015-10-22]. Dostupné z: <http://investportal.cz/inflace-jak-teda-funguje>
- SINDAYIGAYA, Aimé. Rwanda: A deprived youth, despite the country's economic growth [online]. 2013, 2015-11-24 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z:
<http://www.jambonews.net/en/news/20130413-rwanda-a-deprived-youth-despite-the-countrys-economic-growth/>

SRB, Vladimír, Ladislav RŮŽIČKA a Milan KUČERA. Demografie. 1. vyd. Praha: Svoboda, 1971. ISBN neuv.).

ŠEJDA, Jan, Zdeněk ŠMERHOVSKÝ a Dana GÖPFERTOVI. Výkladový slovník epidemiologické terminologie. 1. Vyd. Praha: Grada publishing, a.s., 2005. ISBN 80-247-1068-4.).

The Global Economy. Rwanda: Population size [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.theglobaleconomy.com/create_charts.php

TOTTEN, Samuel a Paul R. BARTROP. Dictionary of genocide. 1. Vyd. London: Greenwood press, 2008. ISBN 978-0-313-32967-8.

Trading Economics. Rwanda GDP [online]. 2015 [cit. 2015-11-23]. Dostupné z: <http://www.tradingeconomics.com/rwanda/gdp>

UN. Background Information on the Justice and Reconciliation Process in Rwanda [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.un.org/en/preventgenocide/rwanda/about/bgjustice.shtml>

UN. World Population Prospect - Population Indicators [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://esa.un.org/unpd/wpp/DVD/>

UNAIDS. Global Aids Response Progress Report [online]. Rwanda Biomedical Center, 2014 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: http://www.unaids.org/sites/default/files/country/documents/RWA_narrative_report_2014.pdf

UNDP. About in Rwanda [online]. 2012 [cit. 2015-09-12]. Dostupné z: <http://www.rw.undp.org/content/rwanda/en/home/countryinfo/>

UNICTR. The Genocide. United Nations [online]. [cit. 2015-11-21]. Dostupné z: <http://www.unictr.org/en/genocide>

VARADZIN, František. Ekonomický rozvoj a růst. 1. Vyd. Praha: Professional Publishing, 2004, 329 s. ISBN 80-86419-61-4

VSL Associates. The Village Savings and Loan Model [online]. 2012 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.vsla.net/>

WAISOVÁ, Šárka. Řešení konfliktů v mezinárodních vztazích. 1. Vyd. Praha: Portál, 2005, 99-110 s. ISBN 80-717-8390-0

WB. Rwanda urban infrastructure and city management project [online]. 2013 [cit. 2015-11-05]. Dostupné z:

<http://web.worldbank.org/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/AFRICAEXT/0,,contentMDK:23277000~pagePK:146736~piPK:226340~theSitePK:258644,00.html>

WHO. Rwanda – Country Health Profile [online]. 2015 [cit. 2015-10-30]. Dostupné z: <http://www.afro.who.int/en/rwanda/country-health-profile/health-and-development.html>

World Life Expectancy. Rwanda Population Pyramid [online]. 2015 [cit. 2015-11-24]. Dostupné z: <http://www.worldlifeexpectancy.com/rwanda-population-pyramid>

YOUNG, Richard. Development economics: Questions and Answers. 1. Vyd. West Yorkshire: Tutor2u Limited, 2002. ISBN 9781845820367

ZIKMUND, Martin. Business Vize: EVA (Economic Value Added) – moderní ukazatel "rentability" [online]. 2011 [cit. 2015-12-07]. Dostupné z:

<http://www.businessvize.cz/financni-analyza/eva-economic-value-added-moderni-ukazatel-rentability>

ZRZAVÝ, Jan. Proč se lidé zabíjejí: homicida a genocida: evoluční okno do lidské duše. 1. Vyd. Praha: Triton, 2004, 129 s. ISBN 8072545183

Seznam obrázků a tabulek

Obr. 1: Typy věkových struktur dle Sundbärga.....	20
Obr. 2: Mapa Rwandy	27
Obr. 3: Vývoj HDP ve Rwandě od roku 1993-2014	28
Obr. 4: Podíl sektorů na HDP Rwandy	29
Obr. 5: Tempo ekonomického růstu ve Rwandě od 1993-2013	30
Obr. 6: Vývoj inflace ve Rwandě od roku 1991-2014	31
Obr. 7: Vývoj míry nezaměstnanosti ve Rwandě od roku 1991-2013	32
Obr. 8: Porovnání vybraných ukazatelů od roku 1991-2013.....	33
Obr. 9: Vývoj počtu obyvatel s rozdělením na muže a ženy	38
Obr. 10: Vývoj živě narozených	38
Obr. 11: Vývoj počtu zemřelých s rozdělením na muže a ženy	40
Obr. 12: Očekávaná délka života	41
Obr. 13: Věková struktura Rwandy v roce 1991	43
Obr. 14: Věková struktura Rwandy v roce 2001	44
Obr. 15: Věková struktura Rwandy v roce 2013	45
Tab. 1: Vývoj CPI od roku 1991-2014.....	31
Tab. 2: Vývoj počtu obyvatel Rwandy v období 1991-2013.....	37
Tab. 3: Vývoj úhrnné plodnosti od roku 1990-2015	39
Tab. 4: Podíl ODA na odvětvích Rwandy ve vybraných letech	46

Seznam příloh

Příloha 1: Data pro výpočet tempa ekonomického růstu s výsledky	I
Příloha 2: Data pro výpočet míry inflace	II
Příloha 3: Podíl HDP na sektorech v období 2000-2020 dle Vize 2020.....	III
Příloha 4: Podíl nejčastějších příčin úmrtí ve Rwandě	IV

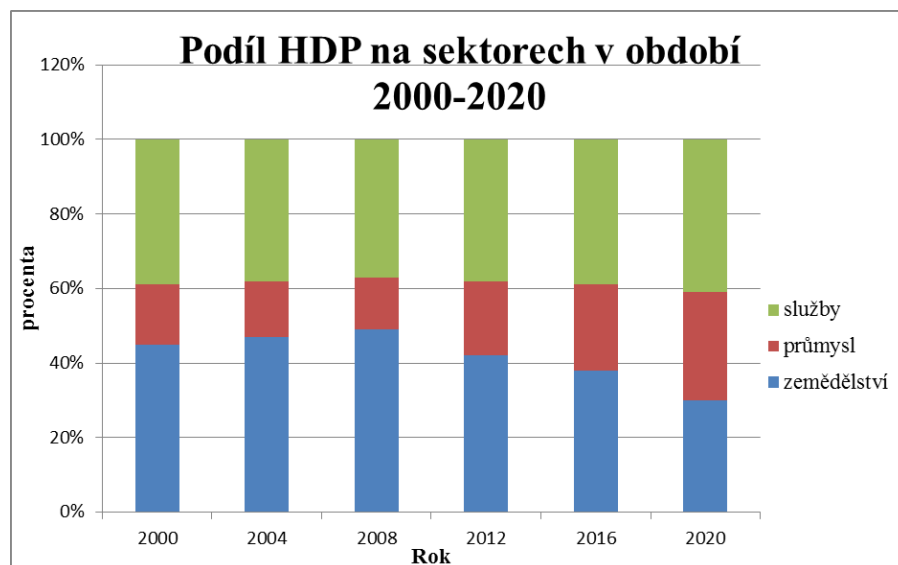
Příloha 1: Data pro výpočet tempa ekonomického růstu s výsledky

Rok	HDP na obyvatele	Tempo ek. růstu
1992	973,5	-
1993	965,17	-0,8
1994	508,51	-47,3
1995	695,47	36,7
1996	748,97	-
1997	781,4	4,32
2000	763,97	-
2001	795,66	4,1
2004	927,56	-
2005	973,26	4,9
2009	1210,29	-
2010	1261,99	4,2
2012	1400,44	-
2013	1426,37	1,8

Příloha 2: Data pro výpočet míry inflace

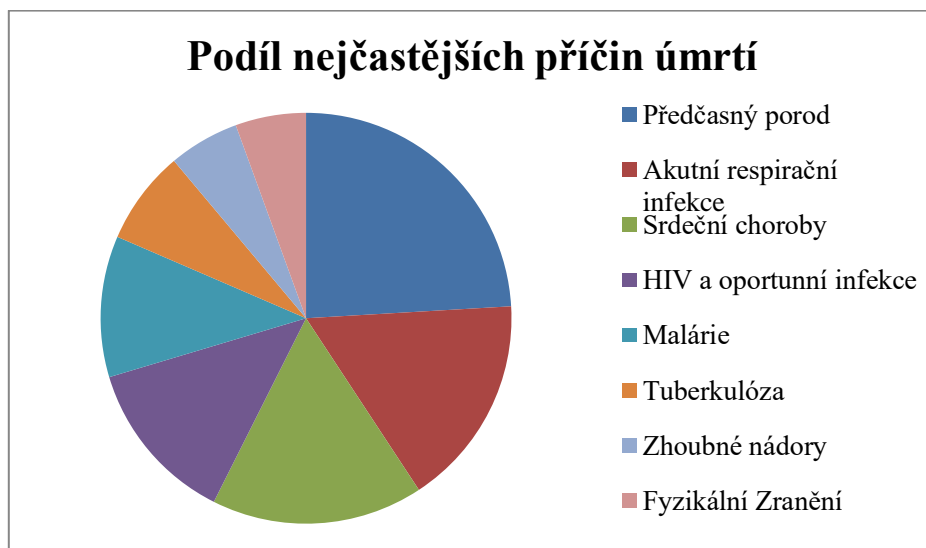
Rok	1991	1993	1994	1995	1999	2005	2014
CPI vybraný rok	15,23	18,75	27,6	37,3	46,52	66,98	122,86
CPI předchozí rok	12,73	16,68	18,75	27,6	47,66	61,44	121,32

Příloha 3: Podíl HDP na sektorech v období 2000-2020 dle Vize 2020

Zdroj: MFEP - Vision Rwanda 2020, 2000

Příloha 4: Podíl nejčastějších příčin úmrtí ve Rwandě

Zdroj: CDC, 2013